ئالان بادیۆ: نابێت ئازادییەکی وەها لە کۆمەڵگەدا دروست بکەین کە سەرمایەدار تێیدا پاشا بێت.

د. شەونم یەحیا
دکتۆرا لە فەلسەفەی کۆمەڵناسی – زانکۆی سۆربۆن ….

ئالان بادیۆ فەیلەسوفێکی فرەنسی یە، نوسین و بیروڕاکانی چەندان ڕەهەند لەخۆ دەگرێت، لەوانە (ماتماتیك ، لۆژیك، زانستی ئەنتۆلۆجیا (بوونناسی) و هونەر وسینما ، خۆشەویستی وشکردنەوەی سایکۆلۆجی) ، لەهەموویان گرنگتر کە بادیۆ فۆکسی خستۆتە سەری "جیۆپۆلێتك" ئەویش بریتین لەچەمکی (سیاسەت ، هاوڵاتی ، دەوڵەتی هەقیقی ، هەڵبژاردن، هەژموونی سەرمایەداری بەسەر جیهان، گۆڕانی جیهان، خۆپێشاندان و شۆڕش ، کۆمەڵگەی ئایدیالی کۆمەنیسستی "
بادیۆ پێ وایە " سیاسەت تاکە هێزە دەتوانێ دسپلینی نوێ دروست بکات ، بڕیار دەدات کێ بەهێزە و هەژموون دەکات و کێ لاوازە. بۆیە کاتێك کە دەوڵەت دەرووخێ سیاسەتیش دەرووخێ لەگەڵی ، دەوڵەتبوون پەیوەستە بە سیاسەتکردنەوە ، چونکە ئەگەر دەوڵەت نەبێت سیاسەتیش نابێت .
بەڵام من پێم وایە بۆ گۆڕینی دەوڵەت و سیستەی سیاسی ، ئەوا دەوڵەت نیە کە دەروخێنی ، بەڵکو حکومەت و سیاسەتەکانی دەروخێن و دەگۆڕدرێن ، بۆ نموونە ئەوا رژێمی بەعس لە 2003 رووخا ، نەك دەوڵەتی عێراق ، بۆیە دەوڵەت چەمکێکە بە نەگۆری دەمێنیتەوە و قاڵبی خۆی وەرگرتوە مەگەر لە چەند دۆخێکی تایبەتدا نەبێت .

لای بادیۆ "سیاسەت بریتیە لە پەیوەندی نێوان جەماوەر و ڕێکخراوە مەدەنیەکان و بزووتنەوە کۆمەڵایەتی و رووداو شۆڕش ، لەگەڵ گواستەنەوەی ئایدیای گشتی بۆ کۆمەڵگەی گلۆباڵ"
سیاسەتکردن لای بادیۆ پاشخانێکی مێژوویی هەیە ، پرسێکی جەنگاوەریی و تێکۆشانە ، پەیوەندی بەوە هەیە کێ لە هەمووان ئەکتیفترە ، سیاسەتکردن تەنیا بریتی نیە لەوەی هاوڵاتیان بە ئارەزووی خۆیان چەند وەرقەیەکی رەنگاو رەنگ ، بخەنە ناو سندوقەکانی دەنگدانەوە.
سیاسەت گرنگە راستەوخۆ لەگەڵ جەماوەر ڕێکبخرێت.
ئەگەر لای بادیۆ دەوڵەتبوون پەیوەست بێت بە سیاسەتکردنەوە ، ئەوا

لای “میشیل ئۆنفری ” بوونی دەوڵەت ، پەیوەستە بە بوونی گەرێنتی بۆ ئازادی .

بادیۆ ئەو پرسیارە لە ئۆنفری دەکات و دەڵی ” من نازانم تۆ مەبەستت کام دەوڵەتە ، ئەو دەوڵەتەی کە لەگەڵ جەماوەرکەی لێکترازا بێت ، ئەوە گەرێنتی بۆ ئەنجامدانی مایکرۆ شۆرش بۆ ئازادی نیە. باس لە چ فیگورێکی نوێ بۆ دەوڵەت دەکەی کە گەرێنتی بە هاوڵاتیانی بدات ؟
ئۆنفری لە وەڵامدا دەڵی ” پێوەری دادپەروەری ، ئەگەر دادپەروەری نەبێت دەوڵەت نیە ، چونکە دادپەروەری گەرێنتی هەلی بەشداری هاووڵاتیان و گۆرانی پۆزەتیڤ و هاوکاری دەدات ، ئەو دەوڵەتەی گەرێنتی بوژانەوە بە هاوڵاتیانی بدات ، ئەو دەوڵەتەی خزمەتی ئازای بکات ، نەك ئەو دەوڵەتەی کار بە لۆژیکی بەزاندن بکات، و سنوری ماف و هەڵویستەکانی هاوڵاتیان پێشیل بکات، لەبەر ئەوەی بڕوای بە ئایدیایەکی جیاواز هەیە . ئەمەش بەرهەمدێت بە لۆژیکی هەڵبژاردن و دەنگدان لە رێگای پەرلەمانەوە مێرگێکی دادپەروەرانە دروست بکرێت.

“هەڵبژاردن تەڵەیەك بۆ گەمژەکان” ، ئەمە یەکێك لە دروشمەکانی ماوی لە سالی 1968 بوو ، بادیۆیش بۆ خۆی ماویست بوو ، بەڵام ئەو بە شێوەیەکی قوڵتر بیری دەکردەوە و دەپرسێت ، ئایا هاوڵاتیان هەموویان بە ئاگان یان کار بەم ڕەستەیە دەکەن ؟ لەو بڕوایەدان گووتار و دانپێدانەکانی کاندیدەکان بە کەڵکی ئەوان دێن و ئازار و ناخۆشیەکانیان کەم دەکاتەوە!!!

هەموو ئەو رێپێوان و خۆپێشاندانانە بەناوی جۆراو جۆر دەکرێت ، تەنیا جۆش و خرۆشی سیاسی و شۆرش وداوای ماف لەو بزووتنەوانە دەبینم ، بۆ نموونە لە میسر ئەوە دەبینم کە چەندان کەس لە دەوری بڕوایەك یان فیکرێك کۆبوونەتەوە ، بەڵام هەموویان لە کۆتاییدا لە خزمەتی پەرلەمانن ، ئێمە لەبەرامبەر یارییەکی میدیای زۆر گەورەین ، هەروەها پێ وایە هەڵبژارن پرۆسەێکی ” فریوانە” تەنیا دەستەواژەیەکە بۆ وەهمی دیموکراسی ساختە. ئەو دیموکراسیەتەیە کە حزبە یان رێکخراوێك یان سەرمایەدار بۆ بەرژەوەندییەکانی خۆیان دروستیان کرد بێت.

بادیۆ باس لە قەیرانی مۆدیلی هەژموونگەرایی لە ژێر ناوی “دەوڵەتی پەرلەمانی” وا لە هاوڵاتیان دەکات فەرامۆشی سیاسەت بکەن . بەلای بادیۆ دەوڵەتی پەرلەمانی هاوڵاتیان لە بەشداری سیاسی

دووردەخاتەوە ، بۆیە هەڵبژاردن دەکەوێتە نێوان (کۆمیدیا و تراژیدیا) ، ئەو باس لە سۆزی هاوڵاتیان لە خۆپێشاندان و هەڵبژاردنەکان دەکات . پێ وایە "هەموو ئەو سۆزدارییە لە لایەن ڕێکخراوێك یان گرووپ یان پارتێك مەنیفێستکراوە"
بزووتنەوەی جەماوەری هەقیقی ئەو بزووتنەوەیە بە سروشتی فراوان دەبێ ، حزبێك یان گرووپ یان لایەنێك سەرپەرشتیان ناکات. تاکە ڕێگا بۆ گۆڕینی دەسەڵاتیش تەنیا بزووتنەوەی جەماوەری هەقیقی و سروشتی یە.

گەورەترین بزووتنەوەی جەماوەری دیموکراسی کە دەیبینی لای بادیۆ هێشتا هەر کەمینەن ، ناکاتە هەموو ، نموونە بە خۆپێشاندانەکانی وڵاتی میسر دەهێنێتەوە لە 2011 ، دەڵێ ئەگەر چی ملیۆنێك یان دوو یان سێ ملیۆن هاوڵاتی لە مەیدانی تەحریر بوون ، بەڵام هێشتا لە چاو هەموو میسر هەر کەمینەن. کاتێك کە دەیانگوت هەموو میسر لێرەیە ، ئەوا وەهمێکی گەورە بوو . هەر چەند بوون هەر دەمێنەوە کەمینەن.
ئەگەر "قبوڵی هەڵبژاردن بکەین ، دەبێ قبوڵی دەرئەنجامەکانیشی بکەین" کاتێك کە ئیخوان لە میسر بە ڕێگای هەڵبژاردن لەدوای مبارك دەسەڵاتیان گرتە دەست ، ئامادە نەبوون دەرئەنجامەکەی قبوڵ بکەن ، ڕەخنەیەکی زۆری لێگیرا کە دیموکراسی نەبوو . مەسەلەکە پەیوەندی بە دیموکراسیەوە نەبوو ، بەڵکو دڵگران بوون بە دەرئەنجامەکەی کە دەسەڵاتێکی ئیسلامی هێنایە حوکم بوو.

لەلای فەیلەسوف ئەوەی گرنگە چ شتێك (ڕاستە و دادپەروەرەو و باشە) بە پوەندی بە ژمارەوە نیە ، ڕەنگە هاوڵاتیان بکەونە هەڵەوە لە هەلبَژاردنەکانیان لەوەی دەسەڵاتێکی سەرکوتکار یان خائین یان خۆفرۆشت بۆ هەڵبژێن.

بادیۆ پێ وایە" هیچ پەیوەندیەکی دیالێکتیکی لە نێوان ئەوەی سیاسەت بە باش و دادپەروەر و ڕاستی دەزانێ ، لەگەڵ ئەوەی زۆرینە بە باش و ڕاست و دادپەوەری دەزانێ نیە."

ئێوە نالێن دیموکراسی بە واتای دەسەڵاتی هاوڵاتیانە ، دێمە سەر ئەو خاڵە لە چ بوارێك هاوڵاتیان بەشداری لەو بڕیارانەی کە جەوهەرین لە سیاسەتی ناوخۆ یان دەرەوە یا ئەوانەی پەیوەندیان بە ڕەوشی بانکەکانەوە هەیە دەکەن ، تەنیا ئەو دەسەڵاتە بوونی هەیە کە کەمینەن و دەسەڵاتێکی ئۆلیگاریشە .
ئێمە هەست بە دەسەڵاتی (دکتاتۆری ، تیۆکراسی، ئەرستۆکراتی ،

ئۆلیگارشی ، مۆنارشی) دەکەین ، بەڵام هیچ کات هەست بە دەسەڵاتی دیموکراسی ناکەین ، لەناو سیستەمی دیموکراسی ناژین ، بەڵکو لەلایەن رژێمێکی ئۆلیگاریشی (دارایی و سیاسی و میدیای) هەژموونکراوین.
من رەفزی دیموکراسیەتی هەقیقی ناکەم ، بەڵکو رەفزی ئەو دیموکراسیە دەکەم کە وەهمە و لەسەر کۆمەڵێك نۆرم و پێوەر و بڕیار ڕوونراوە ئاداکەی لەدەستی کەسانی ئۆلیگارشیە .
ڕەنگە سیستەمێکی سیاسی باشتر لە دیموکراسی لە ئایندەدا پەیدا بێت ، کە یەکێك لە داهێنانەکانی مرۆڤایەتی بێت.

ئیوە دەزانن سیستەمی تیۆکراسی ، سیستەمێکی چەوسێنەر بوو بۆ ماوەیەکی زۆر مایەوە ، زیاتر لە دیموکراسی رەنگە دیموکراسی لە ناوبڕێکی کورتی مێژوویەوە دەرچوو بێت. بەتایبەتی نزیکە یان پەیوەستە بە سەرمایەدارییەوە ، سیستەمی پەرلەمانی دیموکراسی وەکو سیستەمێکی جێگیر هیچ بوونێکی نیە ، تەنیا بە وجوودی ئابووری سەرمایەداری نەبێ ، بۆیە میراتگیری راستەوخۆی جێگیرەوەی ئەو سیستەمە ئاشکرایە.
بادیۆ بانگێشەی دەوڵەتی ئایدیالی کۆمەنیستی دەکات، بەڵام کێ ئەو دەوڵەتە بەڕێوە ببات ؟ ئایا بادیۆ وەکو فەیلەسوفێك ؟
بادیۆ لەوەڵامدا دەڵێ” ئەو دەوڵەتە پێویستە هەموو لە بەڕێوەبردنی بەشدار بن ، فیکر و هەق و عەقڵ بنەمای حوکمکردن بێت ، بە شێوەیەکی دادپەروەر ، ئەو دەوڵەتە دیموکراسیەتێکی هەقیقی تێدا بوونی هەبێت ، هاوڵاتیان لە دەوڵەت جیانەکرابێتەوە . نا ئەو دەوڵەتە سەرکوتکارییەی شەرعیەتی خۆی لە هەڵبژاردنەوە وەربگرێ .
گرنگە کۆمەڵگەیەك بونیاد بنێن وەکو کۆمەڵگەی لیبراڵ نەبێ ، سەرمایەدار و ئۆلیگارشی توندڕەو تێدا ڕاوچی بن . نابێت ئازادییەکی ڕەها کۆمەڵگە دروست بکەین ، کە سەرمایەدار تێدا پاشا بێت.

بۆ شیکردنەوەی شۆرشیش لە نێوان بادیۆ و میشیل ئۆنفری ، بادیۆ باس لە شۆرش دەکات
((La revolution)) بەڵام ئۆنفری باس لە شۆرشەکان دەکات بە کۆ ((les revolutions)) .

*بەشێك لە دیباکانی ئالان بادیۆ
France2-
-Contre courant badiou

جیهان ل چنگی ئیمپراتردا – 4 – … سمک عبدولکریم

بشی چوارم

ئمرکا بردوام ل چوارچوی بیردزی "سیاسی و ئابوری و سربازی"یو ک ل لاین سیاسییکان یان بیرمندانی واتکیو داژراون، نخش رگای سیاسی دوورو نزیکی ئمریکای کشاو، ئم جگ لبرچاوگرتنی لاینی "کمایتی و جوگرافی" ک، شتک نماو ویلایت یککگرتوکانی ئمریکا حیسابی ب نکردبت.
بی دبینین ئمریکا زر دوورتر لو مژووی ئم ئاماژمان بی کردو، بیری کردتو، بیرکردنویک ک ئستا دونیا دبت تبگات ئمریکا ل کوو سری هناو و ل کو و کی، ئو سری نوی دکات.
ل (2-ی دیسمبری سای 1823، جیمس منر) پنجم سرک کماری ئمریکا بنماو ربازک دادژ ک تا ئستاش هناس ددات، ئو ربازی هر ب ناوی خیو ناسراو (ربازی مونرو)
(جیمس منر) ل رگی بیاننامیکو، ک سای (1823) ئاراست گنگریسی واتکی دکات، ئو بنمایان رادگن ک دنیایی سربخیی دداتو واتانی خرئاوای نیو گی زوی، ل دزی دست تورددانی واتانی ئوروپی، چ ب چوساندنویان، یان بیاردان ل مافی چاری خنووسین، هر ب پی ئو رباز و بنمایانی منر رگ لو دگرت ئوروپییک ئمریکییکان، ژردستی داگیرکاری هیچ هزکی ئوروپی بن، ل ئایندا.

سرنجام درکوت ک ئامانجی سرکی لو بیاننامی رگریکردن ل دروست بوونی هر جر داگیرکارییکی نو، ل هر یک ل ئمریکای باکور و باشوور، ل لایکی تریشو بربستکردنی سنوری ئو داگیرکاریان بوو، ک هبوون.
بام لگ ئوشدا، ربازی (منر) نک هر سوودکی بازرگانی وای نبوو ب ئمریکا ک شایانی باسکردن بت، رگریش نبوو ل بازرگانیکردنی واتانی ئوروپی، ل سروی هموشیانو

بەریتانیا، کە پشکی شێری بەرکەوتبوو، هەروەها نەبووە هۆی باشترکردنی پەیوەندییەکانی نێوان ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا و وڵاتانی ئەمریکای لاتینش.

چونکە ئەو وڵاتانە ئەو بنەمایەیان وەک فەلسەفەیەکی پارێزگاریکردنیان لێکنەداوە، بۆیە لێی بێزار بوون و پێیان وابوو، ئەمە ڕێگا و هەکارەکە بۆ زاڵبوون بەسەریاندا، واتە وڵاتانی ئەمریکای لاتین هەندەی لە هەیمەنەی باکور دەترسان، هێندە ترسیان لە وڵاتانی ئەوروپی نەبوو.
“سیودۆر ڕۆزڤێلت”بیست و شەشەمین سەرۆکی ئەمریکا، ماناو ڕوحێکی نوێی وەبەر ئەو ڕەبازەی مۆنرۆ دا، بە شێوەیەک پێوابوو بەدەسەڵاتی و هەر جۆرە هەڕەشەیەک لە لایەن وڵاتانی بچووکی ئەمریکای لاتین، دەبێتە هۆی وروژانی وڵاتانی ئەوروپا بۆ دەست تێوەردان.
لە ئەنجامی ئەم تێگەیشتنەدا ڕۆزڤێلت بە پشتیوانیکردن لە ڕەبازی (مۆنرۆ) داوای لە وڵاتەکەی کرد ڕێگای بدرێت دەست تێوەردان لە وڵاتانی لاتین بکات و لە چوارچێوەی سیاسەتی (داری سەرکەش) (سیاسە العصا الغلیظە) هێزی سەربازی ڕەوانە بکات.
ئەوەبوو ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا لە ساڵی (1905) هێزی ناردە دۆمنیکان و لە ساڵی (1912) ش بۆ نیکاراگوا و ساڵی (1915) ش هێزی ناردە هایتی.

بەڵام لەدوای جەنگی یەکەمی جیهانی ئەمریکا بە پەیوەندییەکانی خۆیدا چووەوە لەگەڵ وڵاتانی ئەمریکای لاتین، بەشێوەیەک جۆرێک لەدڵنیایی دانە لەوەی، کار بە سیاسەتێکی باشی هاوسێیەتی دەکات، ئەمەش ئەو گۆڕانە جەرییە بوو کە دواتر لە نیوەی یەکەمی سەدەی رابردوودا لەسیاسەتی ئەمریکادا ڕەنگیدایەوە، واتە پەنابردنە بەرهێزی سەربازی بووە بیرکردنەوەی سێیەم لە سیاسەتی دەرەوەی ئەمریکادا، دوای بەکارهێنانی سیاسەتو ئابووری، وەک دوو بنەمای سیاسی بۆ پەلهاویشتنەکەی بۆ دەرەوەی خۆی.

بۆیە دەبینین ئەگەر ئەمریکا زۆر ناچا نەبووبێت پەنای نەبردوەتە بەر بەکارهێنانی هێز، ئەگەریش ئەوەی کردبێت لەچوارچێوەی هاوپەیمانییەتی جیهانیدا کردوویەتی، وەک شەڕی ئەفغانستانو عیراق، کە هەمیشەش خۆی سەرکرایەتی کردووە، ئەمەش جارێکی دیکە چۆتە خزمەت زیاتر باڵابوونی ئەمریکاو قایمکردن و سەلماندنی ئەو راستییەی کە «ئەمریکا دروستکەری جیهانە» کە (ڕۆبەرت کاجان) لە بۆچوونەکیدا دەیهەوێ بیسلمێنی، ئەو هەیمەنەو ئیمپراتۆریەتەی ئەمریکا نەک هەر لەپاشەکشەدا نییە، بەڵکو وەڕای قەیرانە دارییەکەی(2007) و

هەڵکشانی «چین» لەڕووی ئابوورییەوە، ئەمریکا هەر لەپێگەی خۆیدایەو هەموو ئەو ئاماژانەش کە باس لەلاربوونەوەی باڵای ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەکەن هەڵەن.

هەرچەندە(کاجان) دان بەوەدا دەنێ کە ئەمریکا لەتوانایدا نییە، لەتەواوی دۆسی□کەندا ئیرادەی خۆی بسەپێنێ، هەرچەند جۆرێک لەسەرکەوتنی لەعیراق بەدەستهێناوە، ئەمە جگە لەهەوڵەکانی بۆ بەربەستکردنی تەشەنەکردنی پیشەسازی ئەتۆمی و لەنێوبردنی قاعیدەو برەودان بەپیشەسازی چەک و تەقەمەنی، هەروەها دەستپێوەگرتنی تۆڕی هاوپەیمانییەتی لەگەڵ ئەوروپاو زۆر لەهێزەکانی ئاسیا، لەو روانگەیەوە کاجان پێیوایە لەدوای جەنگی دووەمی جیهانییەوە تائێستا، هەیمەنەی ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا وەک هێزێکی جیهانی جێگیرەو، لەتوانایدا هەیە هەر شتێک بیەوێ بیکات، بەشێوەیەک وای داناوە کە لەئێستادا دوای رۆمای کۆن، ئەمریکا توانادارترین هێزی سەر رووی زەوییە.

ئێران, هەستانی برسیەکانی نان و هزر! ... هەورامان عەلی

خۆپیشاندان و ئالۆزیەکانی نێوخۆیی ئێران تادێت زیاتر پەرەدەستێنێت. پێناچێت هاتنە مەیدانی ئەم جارە ، وەك سەرهەڵدانەکانی تر سەرکوت بکرێت ، بەتایبەتی گەر ئەو ڕاستیەش بزانین ، کۆماری ئیسلامی لەنێو کۆمەڵگەی نێودەولەتیدا ڕژێمی بێزرا و خاوەن دۆسێیەکی ئەستوری پێشێلکاری یاسا و ڕێسا نێودەولەتیەکانە.
بەجیا لەو تۆمەتانەی سەرانی ڕژێمی ئیسلامی دیدەنە پاڵ دەولەتە خۆرئاوایەکان لەسەروی هەمووشیانەوە ئەمەریکا کە گوایا ڕۆڵی گەورە لە شەپۆلی ناڕەزایەتیەکانی ئەمڕۆیی ئێراندا، دەگێرن . گەلێك هۆکاری ڕاستی□قینە هەن کە وادەکەن ، هەر ڕوداو و خۆاستی□کی چکۆڵانە ، زۆر بە خێرایی بگۆڕێت بۆ بزوتنەوەیەکی سەرتاسەری و چارەنوسی دەسەڵاتی ئیسلامی ئێران ڕووبەڕووی داڕوخان و تیاچوون بکاتەوە. کە لێرەدا هەندێکیان دەخەمە روو:

– هۆكاری سیاسی

بێ هیچ گومانێك ئەم سێ دەیە و نیوەی تەمەنی كۆماری سێدارەی ئیسلامی ئێران بە یەكێك لە ڕەشترین و خوێناوی ترین لاپەڕەكانی مێژووی سیاسی و حوكمرانی بووە لە ئێراندا. ئەم ڕژێمە هەر لە سەرەتایی هاتنەسەر كاریەوە تا ئەمڕۆ هیچ ڕۆژێكی تەمەنی بێ بە سەركوت و خوێنڕێژی بەسەر نەبردوە ، وەڵامی ئەو لە بەرامبەر هەر خواستێكی سیاسی و ئابوری و كۆمەڵایەتی خەڵكی وەتەنگهاتوی ئێراندا ، زیندان و كوشتار بووە. ژمارەی ئەو تێكۆشەرانەی بە درێژایی دەسەڵاتی ئەم ڕژێمە لە سیاچاڵەكانیدا لە سێدارە دراون لە دوو سەد هەزار تێكۆشەری سیاسی تێپەڕیوە ، بەجۆرێك لە دنیایی ئەمڕۆدا دوایی وڵاتی چین كە ژمارەی دانیشتوانی لە ملیار و نیوێك تێپەڕیوە ، كۆماری ئیسلامی لە پلەی دووەمدا دێت .
لە ئێرانی ئەمڕۆدا سەركوتی سیاسی و پێشێلكردنی مافە بنەڕەتیەكانی مرۆڤ بە یاسا ڕێكخراوە! خودی یاسایی بنەڕەتی وڵات ، مانیفێستی خنكاندنی هەر جۆرە دەنگێكی ئازادیخوازانە و مرۆڤدۆستانەیە.

– هۆكاری ئابوری

ئێران وڵاتێكی دەوڵەمەندە ، خاوەن گەلێك سەرچاوەی كانزایی و زەوی بە پیت و بەرەكەتی كشتوكاڵیە ، لە بواری بەرهەمهێنان و فرۆشتنی نەوت و گازی سروشتیەوە لە دوای سعودیە لە پلەی دووەمدا دێت لە ئاستی جیهاندا ، بەم حاڵەشەوە بەپێی ڕاگەیاندنی پەروێز فەتاحی سەرۆكی (بنیادی امام خومەینی) ژمارەی ئەو ئێرانیانەی لە ژێر هێڵی هەژاریەوە دەژین لە ٤٠ ملیۆن كەس واتە نیوەی دانیشتوانی ئێران ، تێپەڕیوە!
بەپێی ئامارەكانی خودی دەزگاكانی ڕژێم زیاد لە ١٢% هێزی كاری وڵات بێكارن ، زۆر لەو ڕێژەیەش زیاتر بێكاری ڕازین (بطالة مقنع) . لە ٢٥% دەرچوانی زانكۆ و ئامادەیەكان دوای تێپەڕبوونی چوارساڵ بەسەر تەواوكردنی خوێندندا هێشتا بێكارن. لە ئێرانی ئەمڕۆدا زیاد لە ١٠ ملیۆن هاوڵاتی لە حەلەبیادەكان ، لە گۆڕستان و لە نزیك شارە گەورە پیشەسازیەكان بە قوەو تەنەكە سەرپەنایەكیان پێكەوە ناوە تا برسیەتی خۆیان و منداڵەكانیان تێدا بشارنەوە و لەوێدا دەژین!*
دزی وگەندەڵی بەرپسە گەورەكان و بە هەدەردانی سامانی گشتی ، یەكێكە لە سیما دیارو بەرچاوەكانی ئەم ڕژێمە. ئەوان جگە لەوەی دەستان بەسەر سامانی وڵاتدا گرتووە ، هاوكات سامانەكەشیان بردوەتە دەرەوەی وڵات و لەوێ وەگەڕیان خستووە! تەنیا چەند نمونە

باس دەکەم :

نازیەیی خامنەیی ٧ ملیۆن دۆلاری لە بانکەکانی تورکیایە، ٥٦ ملیۆنی ئیۆرۆیی لە ئەڵمانیادایە،٢٢ ملیۆن پاوەندی لە بەریتانیایە ..
مشتبا خامنەیی یەك ملیار پاوەندی لە بەریتانیا ، دوو ملیار و دوسەد ملیۆن ئیۆرۆی لە ئەڵمانیا ، ٧٦٦ ملیۆن دۆلار لە قەتەر و......
سەردار ئەحمد وەحیدی ٣٢ ملیۆن دۆلار لە دوبەی، ٦٥ ملیۆن دۆلار لە تورکیە، ١٢٢ ملیۆن دۆلار لە ئەڵمانیا…
مشتبا مسباحی یەزدی ١٨٤ ملیۆن دۆلار لە دوبەی ٢٢١ ملیۆن دۆلار لە کۆمپانیایی (الناخال) ، ٥٥ ملیۆن ئیۆرۆ لە ئسپانیا …
عەلی مسباحی یەزدی ٤٥ ملیۆن دۆلار لە دوبەی ١٧ ملیۆن دۆلار لە تورکیە ، ٦٥ ملیۆن پاوند لە بانکەکانی بریتانیا ، ٧٥ ملیۆن دۆلار لە باشوری ئەفریقا و ١١٠ ملیۆن ئیۆرۆ لە ئەڵمانیا...... باقی سەرانی ڕژێمیش وەك ئەمانە تاڵانکەری سامانی گشتی وڵاتن! **
بەڕێوەبردنی کەرتە گرنگەکانی ئابوری وڵات لەلایەن سوپای پاسدارن ، گەمارۆیی ئابوری و هەڵاوسانی نرخی دراو ، کە ساڵی ڕابردوو ڕادەی هەڵاوسان گەشتوەتە ١٣% ، گرانی و چونەسەری نرخی کاڵاکان ، تایبەتکردنی خزمەتگوزاریە گشتیەکان و ….هتد هەموو ئەمانە هەلومەرجێکیان خوڵقاندووە کە هەژاری و بیدەرەتایی و کوێرەوەری ، بەربینی بە زۆربەی دانیشتوانی ولات گرتووە و ڕۆژ لە دوای ڕۆژ بەلەشاو چینی ناوەندی کۆمەڵگە بە ڕیزی هەژارانی وڵاتەوە پەیوەست دەکات. تەنیا لە ساڵی ڕابردودا پێنج بانك و ناوەندی گەورەی وەبەرهێنان مایەپوچی خۆیان ڕاگەیاندوو ٢،٥ ملیۆن خەزانی لە چینی ناوەنجی کۆمەڵگە بە هەژارەکانەوە پەیوەست کرد.
ڕژێم نەك هەر هیچ بەرنامەیەکی بۆ بەرگرتن بەم داڕوخانە گشتیەی ئابوری ولات و هەلومەرجی سەختی ژیانی خەڵکی نیە، بەڵکە بڕیارە لە ساڵی داهاتودا نرخی سوتەمەنیەکان ٥٠% بچێتە سەر و ئەو کۆمەکە دەوڵەتیەش ببڕێ کە زیاد لە ٣٥ ملیۆن خەڵکی بەدەرەتانی ئێران لێی سودمەند بوون.

– هۆکارە کۆمەڵایەتیەکان

ڕژێمی حاکم لە ئێراندا ڕژێمێکی مەزهەبیە ، تەواوی یاساکانی ڕێکخستنی خێزان و پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکانی مرۆڤ ئیلهام لە یاسا مەزهەبی و بەدیاری کراوی ئیلهام لە شەریعەتی ئیسلامی وەر دەگرێت . لە هەر شوێنێکی دنیادا ئیسلامیەکان دەسەڵات بگرنە دەست ، یەکەمین قوربانی ئەو دەسەڵاتە ژن و مافەکانی دەبن. لە ئێرانی دوای دەسەڵاتی شاهنشایی ، ژنان قوربانی سەرەکی ئەو وڵاتە بوون.

شیعەکان هەر لە یەکەمین ڕۆژەکانی هاتنە سەرکاریان بە کردەوە یاسایی باری کەسێتییان وەلانا و پەیڕەویان لە (یاسایی جعفری) شەرعی کرد.
کرۆکی ئەو یاسایە لەسەندنەوەی کەرامەت و بڕیار و کەسایەتی ژنە . گۆڕینیەتی لە کەسایەتییەکی سەربەخۆیی خاوەن ماف و بڕیارەوە بۆ کەیلەیەکی دەستەمۆ و وەڵامدەرەوەی ئارەزوەکانی پیاو..
خومەینی دامەزرێنەری ولایەتی فەقی و باوکی ڕۆحی شیعەکانی جیهان لە کتێبی دووەمی (تحریر الوسیلة) لە لاپەڕە ٢٤١ دا دەبێژێت:

" هاوسەرگیری لەگەڵ کچی خوار تەمەنی ٩ ساڵیدا جائیز نیە ، بەلام دەتوانی لێی بسویت ، پیابەنیت ، ئارەزوە سێکسیەکانی خۆتی پێ دامرکێنیتەوە ، تەنانەت گەر منداڵەی نەو بەشکەش بوو! "
ئەمە کرۆکی ڕوانین و جێگە و ڕێگەی ژنە لە شەرع و بیرکردنەوەی ئەمانەدا.
لە ئێرانی ژێر دەسەڵاتی مەلاکاندا ، هەڵاوادنی ڕەگەزی ، حجابی ئیجباری ، بازرگانی کردن بە هەست و جەستەی ژنان بووە بە یاسا لە کۆمەڵگەدا! ئەمە هۆکاری سەرەکی بڵاوبونەوەی بێ ڕەوشتی یاسایە کە خۆی لە زواجی شەرعی ، متعە و سیغەدا دەبینێتەوە کە ڕاستەو خۆ مەلا و ئاخوندەکان ڕۆڵی دەڵاڵی تێدا دەگێڕن!
یەکێك لە کێشە گەورەکانی کۆمەڵگەی ئێران گیرۆدەبونە بە مادەهۆشبەرەکان . بەپێی ئامارەکان نزیکەی ٢ ملیۆن مرۆق لە ئێرانی ئەمڕۆدا بەدەست ئەم بەڵا کۆمەڵایەتیەوە دەنالێنن و خۆیان خێزانەکانیان لەگەڵ چارەنوسێکی نادیار بەرەو روون . ئەوەی لە خەڵکی ئێران شاراوە نیە ، سەرکردەکانی سوپا و باقی دامەزراوەکانی دەوڵەت خۆیان بازرگانی سەرەکی ئەو مادە هۆشبەرانەن.

– هەناردەی شۆڕش

کۆماری ئیسلامی هەر لەگەڵ هاتنەسەر کاریەوە وەك ڕژێمێکی مەزهەبی دەمارگیر و دواکەوتوو ، یەکێك لە دروشمەکانی هەناردە دەرەوەی ئەو بەڕایەبوو کە خۆیی ناونابوو شۆڕشی ئیسلامی! ئەم ڕژێمە نە تەنیا بە چین و توێژە جیاوازەکانی کۆمەلگای ئێران ، نە تەنیا بە میللەت و مەزهەبە جیاوازەکانی دانیشتوی نێو ئێران ، ڕژێمی سەرکوت و قەنارە و خوێنڕێژی بووە ، بەلکە یەکێکە لەو دەوڵەتانەی خۆرهەلاتی ناوەڕاست کە دەستەکی بالای هەبوە لە تێرۆرو داسپانی کۆنەپەرستی سیاسی لە ناوچەکەدا . ئەم ڕژێمە دەستەکی بالای هەیە لە نانەوەی شەڕ و ئاشوبی مەزهەبی و تائیفی لە خۆرهەلاتی ناوەڕاستدا ، ئەو ڕاستەوخۆ لێپرساوی ئەو خوێن و ماڵوێرانیە کە لە عێراق، سوریا ،

یەمەن ، لوبنان و... زۆر شوێنی تریش ڕودەدات. ڕژێم بە بەرپاکردنی ئەم ئاشوبە ساڵانە بە ملیار دۆلار سەروەت و سامانی ئەو کۆمەڵگایە دەکات بە قورگی حیزبوڵایەکانی ناوچەکەدا . بەپێی هەندێك ئاماری نافەرمی دەسەڵاتدارانی ئێران ١،٨% لە بوجەی وڵات بە کەرتی تەندروستی خەرج دەکەن ، لەکاتێکدا زیاتر ٢% بوجەی وڵات لە دەستەوەردانی دەرەوەدا خەرج دەکەن!
دەستەوەردانی ئێران لە وڵاتانی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و نانەوەی پشێوی و شەڕی مەزهەبی ، مەترسیەکی گەورەی لەسەر ئاشتی ناوچەکە و جیهان پێکهێناوە.

بەدرێژایی سەد ساڵی ڕابردوو تورکیا ، مسر و ئێران ئەو سێ دەوڵەتە بوون کە سیستەمی حوکمرانی لە جیهاندا وەك کۆڵەکەکانی ئارامی خۆرهەڵاتی ناوەڕاست و جیهان تەماشای دەکردن . سیاسەتی مەزهەبی و سەرەڕۆیانەی ڕژێم چ لە ناوخۆیی ئێران و چ لە ناوچەکەدا پشێوی و ئاڵۆزیەکی زۆری ناوەتەوە کە بە کردەوە هاوسەنگی هێز و ئارامی ناوچەکەی خستوەتە مەترسی گەورەوە. لە خەڵانیە یەکێك لە دروشمەکانی خۆپیشاندانەکانی ئەم ڕۆژانە (نەغەزە ، نە لوبنان ... گیانمان فیداتە ئێران!)
ئەگەرچی ڕژێم لە ڕۆژی یەکەمی ناڕەزایەتیەکانەوە ڕاستەوخۆ ئەم هەستانانەی بە پیلانی ئەمەریکا و ئیسرائیل تۆمەتبارکرد ، بەڵام هۆکاری ڕاستەقینەی سەرهەڵدانەکان ئەو واقعیەتە تاڵەیە کە لەسەرەوە ئاماژەمان بە هەندێك لایەنی کرد.

لە ململانی خەڵک و دەسەڵاتی ئیسلامی ئێراندا ، لە ڕۆژی یەکەمەوە تا ئێستا هەمیشە ڕژێم هەوڵی داوە بە تاوانبارکردنی نەیارەکانی کە بەکرێگیراوی خۆرئاوان ، سەرکوت بکات. بەڵام ئەمرۆ چ بە گەلانی ئێران و چ بە ڕای گشتی جیهان ڕوشن بوەتەوە کە ، ئەم ڕژێمە توانی وەڵامدانەوەی هیچ جۆرە خواستەکی ئەو خەڵکە نیە و ناتوانێت لە هیچ بوارێکدا چاکسازی بکات .
خەڵکی ئێران شایستەی ژیانەکی ئارام و پڕ لە نان و ئازادین کە ئەم ئومێدە بە ڕوخانی یەکجاری ئەم ڕژێمە نەبێت مەیسەر نابێت ، ئەمە پێش ئەوەی لێکدانەوەیەکی دڵخوازانەی منبەت ، ئەزموونی چواردەیە خەباتی خەڵکی ئێرانە.

***بۆ ئامادەکردنی ئەم بابەتە سودم لە گەلێك ڕاپۆرتە هەواڵی ئاژانسەکانی جیهان وەرگرتووە لەوانە :**

https://www.alarabiya.net/ar/politics/2018/01/05/%D9%85%D8%A7-

[%D9%88%D8%B1%D8%A7%D8%A1-
%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AD%D8%AA%D8%AC%D8%A7%D8%AC%D8%A7%D8%AA-
%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A%D8%A9-
%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%AE%D9%8A%D8%B1%D8%A9.html]

** https://www.youtube.com/watch?v=sH6DbTzTTtg

***http://www.bbc.com/arabic/middleeast-42540721

هەستانی برسیەکان و پێویستی دابینکردنی ڕا بەری کۆمۆنیستی! … سامان کەریم

برسیەکانی ئێران هەستاون، هەستاون بۆ نان. نان لە ئیران ئازادی دەوێت، هەروەک چۆن ماسی ئاو. خواستی نان یان خواستە ئابورییەکان، لە ووڵاتێکی وەک ئێراندا، ووڵاتێکی سیوکراسی و ئۆتۆکرسدا، هەر زوو گۆڕا بە بزوتنەوەیەکی فراوانی خۆبەخۆیی، بزوتنەوەیەک وەک قارچکی بەهار لە هەموو شارو شاروچکەیەک ڕق و توڕەیی و نەفرەتی خۆی دەکات بە گژ تەواوی نیزامی سیاسی دا. ئەمجارە، نە بزوتنەوەی سەوزمان هەیە وە نە مەسەلەی تەزویرکردنی هەلبژاردن، نە موسەوی کاریزمای ڕزگارییە، وە نە هیچ بالێکی دیکەی نێو حکومەت، ڕقو توڕەیی کەڵەکە بوو تەقیوەتەوە و بەگژ دەسەڵاتی ئیسلامی سیاسی دا چوە. ئەم واقعیەتە بە دروشمەکانی ناڕازیانەوە ڕۆشنە. لە دوای شۆڕشی ئێرانەوە ئەمە یەکەم بزوتنەوەیە کە بەم شێوەیە خۆی نمایش بکات.

هەستانی جەماوەری خۆبەخۆ، بێ رابەر، بەمانایەک بێکەس و بێ خاوەنە. هەموو مەسەلەکە ئەوەیە کە چ کەسێکی بۆ پەیدا دەبیت؟! چ کەسێک دەبێتە خاوەنی؟! کام بزوتنەوەو ئاسۆی سیاسی دواتر کام هێزو حزبە دەبنە خاوەنی ڕاستی□قینەی و جلەوەکەی دەگرنە دەست و مۆری خۆیانی لێدەدەن. هێشتا سەرەتایە. سەرەتایەک چەندین گریمانەی جیاوازو جۆراوجۆرو تەنانەت دژ بەیەکی هەیە. لیرەدا مەسەلەی سەرەکی ئەوەیە، کە بزوتنەوەو حزبی ئێمە پێویستی بە هەوڵ و

ماندوبون، و لە ڕاستیدا کاری پاڵەوانانەو شۆرشگیرانە هەیە بە ئەوەی دەستوبرد فریا بکەوێت وئەم زەمینە کۆمەلایەتییەی کە هاتەتە بەرەوە دەستەبەر بکات بە قازانجی چینی کرێکارو گشت بزوتنەوەی ناڕەزایەتی ئەمڕۆ. و بە خەباتی بێوچان و پشت ئەستور بە هێزی چینایەتی ڕیکخراو و بزوتنەوەی ناڕەزایەتی بالفعل، ئەم بزوتنەوەیە بە ئاقاری شۆڕشێکی گەورەی کۆمەلایەتی، ئاراستەو ڕابەری بکات.

ئەم بزوتنەوەیە یان ناوەرۆکی ئەم بزوتنەوەیە دروشم و خواستەکانی بە تەواوی هی ئیمەیە، بەلام خاوەنەکەی هیشتا دیار نیە. ئەمە گەورەترین کۆسپێکە لەبەردەم ئەم بزوتنەوەیەدا باسی سەرەکی بە ئەمە ئەوەیە ئەمە دەبینە خاوەنی؟!. دەبێت هەموو هەوڵێک بدریت لەم ڕاستایەدا و کاری بێوچانی بۆ بکرێت. خالیکی دیکە ئەوەیە کە ئەم ڕوداوە گەورەیە لە هەلومەرجێکی سیاسی و کۆمەلایەتی تەواو جیاوازدا دەگوزەرێت چ لە ئاستی ناوچەکەو چ لە ئاستە جیهانیەکەی. هەلومەرجێکی ڕاگوزەری مێژوویی. کە جەنگ و شەڕ و ململانێی نێوان زلهێزە جیهانیەکان و ناوچەییەکان لەسەر دوبارە دابەشکردنەوەی دونیا، هەجگار توندو تیژ کردۆتەوە بەتایبەت لە ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەراستدا، لەم ڕوانگەیەوە دەخاڵەتی ووڵاتانی زلهێزی جیهانی و ناوچەیی لە نێو ئەم ناڕەزایەتی و هەستانەدا زیاتر کردوە وەک گریمانەیەکی گەورە پێویستە لە بەرچاو بگیرێت.
لەسەر پایەی ئەم دوو واقعیەتە دەبینە سەر مەترسی و ڕێگرییەکانی بەردەم ئەم بزوتنەوەو هەستانە جەماوەرییە.

یەکەم: دەخاڵەتی ڕاستەوخۆو ناڕاستەوخۆی وولاتانی زلهێز. سەرەڕای ئەوەی کە بورژوای جیهانی و ووڵاتانی زلهێزی جیهانی وەک ئەمریکاو بەریتانیاو ووڵاتانی ناوچەیی وەک سعودیە هیچ سەمپاتیەکی سیاسی یان نیە بەم بزوتنەوەیەو خواستو داواکارییەکانی. بەلام دوای تەجروبەکانی " بەهاری عەرەبی" ئەم مەسەلەیە بۆتە مەسەلەیەکی هەجگار جدی لەبەردەم ئەم بزوتنەوەیەو کۆمەنیزمی ڕادیکاڵ و مارکسستدا. ئەمریکا لەیەکەم ڕۆژەوە دەستی پێکردوە وئەمرۆ ٦ی جەنیوەری تیلەرسون بەئاشکرا دەڵێت: ‘” ئەمە لەگەڵ گواستنەوەی ئاشتیانەی دەسەڵاتداین"، " خەڵکی ئیران بەتەنها نین". بە بردنە پێشەوەی سیاسەتێکی ئاوەها، بە جیا لە ئیمکاناتێکی زەبەلاحی میدیای و ماڵی, سەدان کەناڵ و ڕێگا لە بەردەستە و چەندین هێزی بورژوایی ئامادە هەیە، لە موجاهدینەوە بگرە تا دەگاتە ناسیونالیزمی کورد وتادەگاتە هێز گەلی وەک داعش و قاعیدەو... بۆ ترازاندنی هەلومەرجەکە بەرەو داخزانێکی ئەمنی و سەربازی خەتەرناک... ئەم

گریمانەیە مەترسیەکە. گریمانەی بە سوریا کردنی کۆمەلگای ئێران. پێویستە لە لایەن کۆمۆنیستی ڕێکخراوو بەرچاو ڕونەوە هەروەها لەلایەن ڕابەرانی بزوتنەوەی ناڕەزایەتی و کرێکارییەوە بە وردی لێک بدرێتەوە، ناکام بکرێتەوە، یان لایەنی کەم لە کاریگەرییەکانی کەم بکرێتەوە. بەتایبەت ڕیسواکردنی ڕۆڵی ئەمریکا سیاسەتەکانی مەسەلەیەکی هێجگار گەورەیە و پێویستە ڕۆژانە ناکام بکرێتەوە.

دووەم: بەکاربردن و جڵەوگرتنی لەلایەن هێزە بورژواییەکانەوە وگۆڕینی ئاراستەکەی بۆ مەسائیلی دیکە. هێزەکانی وەک سەلتەنەت تەڵەبەکان، میللیەکان، ناسیونالیزمی کورد وبەتایبەت “مەسەلەی نەتەوەی” لەم نێوەدا مەسەلەیەکی جدییە، ئەگەر چی تائێستا کاڵەو بەرچاو نیە، بەلام وو□تانیکی وەک سعودیەو ئەمریکا کار لەسەر ئەم بابەتە دەکەن. یا جڵەوگرتن و قەتیسکردنی لە چوارچێوەی ریفۆرمی بورژوایی و تەنانەت ڕازیبون بە دابینکردنی هەندی خواست لە لایەن دەوڵەتەوە کە ئەمەیان دیسان مەسەلەیەکی جدییە. مەسەلەی گۆڕینی ئاراستەی بزوتنەوەکە بۆ ئاراستەیەکی چەکدارانە و تەنانەت توندو تیژانە، کە هەم گریمانەی یەکەم دەکاتە واقعێک وە هەم ناوەرۆکی مەسەلەکە بەتەواوی ئاڵوگۆڕی بەسەردا دێت…. بۆ دیاردەیەک دەگوڕێت کە لە بزوتنەوەی ئێستا ناچێت. یا بیانو دەداتە دەست نیزامی سەرکوتگەری ئیسلامی کە سەرکوتی بێ پەردەو گەورە بکات. کارو سیاسەتێکی ئاوەها وەک گریمانەیەک لەوانەیە دەوڵەت خۆی یان بە هاوکاری هێزیکی ئۆپۆزیسیۆن دەستی ب□بات. یان هەنگاوێکی چریکانەی وەک ئەم دوایانەی حزبی دیموکراتی کوردستانی ئێران، کە هێجگار بە زەرەری ئەم بزوتنەوەیەیە.

سێهەم: کۆمۆنیزمی طفره “قەلەمباز”: ئەگەرچی ئەمەیان ڕیگرییەکی گەورە نیە لە ئێستادا. ئەم کۆمۆنیزمە بورژواییە کە هەموو ناڕەزایەتیی□کی پێ شۆڕشە، تەنانەت بە بوردمانی ” فڕۆکەکانی ناتۆشەوە”. ڕێگری و مەترسیەکی دیکەیە بەتایبەت بە حوکمی هەڵگرتنی ناوی کۆمۆنیزمی کریکاری وەک ناوی هاوبەشی چەند حزبێک. ئەم کۆمۆنیزمە ئارەزوی هەراو فەوزا دەکات، هەروەک هەڵوێستیان لە بەرانبەر سوریا وە لیبیا بەشێوەیەکی ڕۆشن دیارە وە دیاربوو. ئەم کۆمۆنیزمە دروشم و داواکارییەکانی بەرزفڕن، گوێ ناداتە هێز هاوسەنگی و هێزهاوسەنگی چینایەتی و توانا و مەوقعیەتی بزوتنەوەکەی لا مەسەلە نیە و هەموو ئامانج و ئیستراتیژی روخانی ڕژیم و ” خەباتی دژی ڕژیم” و دابینکردنی چەند ڕیفۆرمێکە… بۆیە ڕابەرانی بزوتنەوەکەو گشت بزوتنەوەکە بار دەکات بە کۆمەلێک دروشم و

داواکارییەوە کە دورە لە توانا و ئیمکانیەتی بالفعلی ئێستای بزوتنەوەکە…مەترسی ئەم جۆرە لە هێزی بورژوازی ئەوەیە کە بەناوی مارکس و مەنسوری حیکمەتو کۆمۆنیزمی کرێکارییەوە خوتابی سیاسی دەدات. ئەم سیاسەت و پراتیکە لە ئەنجامدا دڵساردی و بێ باوەڕی و بێ متمانەیی بە هێزی کۆمۆنیست و رابەری کۆمۆنیستی برەو پێدەدات.

تێجاوزکردن و ناکام کردنەوەی ئەم مەترسیانە کارێکی هەرقلی یە. پیویستی بە هیزیکی کۆمۆنیستی هەیە کە بتوانێت یان لە هەوڵی دابینکردنی ڕابەری کۆمۆنیستی ڕێکخراو موتەحزبدا بیت بۆ بزوتنەوەکەی. هێزێک کە لەسەر شانی ئەم بزوتنەوەیە هەم گەشە دەکات و بەهێز دەبیت وە هەم بزوتنەوەکەی یەکگرتوو ڕیکخراو دەکات. ڕیکخراوبونی ئەم بزوتنەوەیە لە گەڕەک و ناوەندەکانی کاردا، لەدەزگاو زانکۆو پەیمانگاو سەربازگاکاندا… کارو سیاسەتی سەرەکی ئیستای هێزی کۆمۆنیستیمانە، کە ئیمکان دەدات سەرکەوتن وەیان پایەداکوتین و جێکەوتنی ئەم بزوتنەوەیە وەک هێزیک فەراهەم بکات. لەوانەیە بزوتنەوەکە سەرکوت بکرێت وە ئەمە گریمانەیەکە، یان بچوک بکرێتەوە، بەلام ئەگەر کۆمۆنیزمی ڕێکخراو وەک هیزێکی مارکسست و شۆرشگیر کاری کردبێت، ئەوا چەندین ڕیکخراوی کۆمۆنیستی لە شوێنەکانی کارو ژیاندا ڕیکخستوە کە دەبێتە دەست مایەکی گرینگ بۆ کارو خەباتی دواتر.

ئەمڕۆ مەسەلەی سەرەکی ڕیکخراوبونە لە ئەشکالی جۆراوجۆری حزبی و ناحزبی و جەماوەریدا، بەدەوری ئاسۆی سیاسی ڕۆشن، لە شوێنی کارو ژیاندا. دابینکردن و بەجێگەیاندنی ئاسۆی سیاسی لایەنی کەم لە نێو ڕیزی فراوانی ڕابەرانی کریکاری و ناڕەزایەتیەکاندا مەسەلەیەکی هەجگار فەورییە. “روخانی رژیم ” و بەردەوام بون تا ڕوخانی دەسەڵاتی سەرمایە ودابینکردنی حکومەتی کرێکاری لە چوارچیوەی گشتیدا پێویستە ئەو ئاسۆیە بێت. بەلام لە نیوان ئاسۆی سیاسی یان ئیستراتیژدا، گەلێک ئاراستەو کەناڵی جیاواز هەیە، گەلیک تاکتیک و وەستان و پەلاماردان هەیە، گەلێک هەورازو نشێو هەیە… هێزی کۆمۆنیزمی پێشڕەو و شۆرشگێر، بەپێی هێز هاوسەنگی چینایەتی و بزوتنەوەی بالفعل کە لەمەیداندایە، وە بەپێی ئاستی دابینکردنی ڕابەری کۆمۆنیستی و ڕیکخراوبون و یەکگرتووبون، بڕیاری وردو فەوری و دروست دەدات. لە هەمانکاتدا پۆینتێکی دیکە کە پێویستە لە بەرچاوی بگرین، هەولدان و خەباتە لە نێو بزوتنەوەی کڕیکاری و خەڵکی ئەنسان دۆستی دەرەوەدا، لە ئەوروپاوە بگار تا دەگاتە ئەمریکاو وولاتانی دەوروبەری ئێران. خەباتکردن لە پێناو

بەدەستهێنانی هاوپشتی چینایەتی و سەمپاتی خەباتکارانە بە بزوتنەوەی بالفعلی ئێستاو هەر ناڕەزایەتی و خەباتێکی کرێکاری، هەروەها بە وەستانەوە دژ بە سیاسەت و کردەوە سەرکوتکەرەکانی جموری ئیسلامی ئێران. کارکردن لەسەر ڕێکخراوەو یەکێتی یە کریکاری وکەسایەتیە ناسراوەکانیان کارێکی فەوری یە. لە هەمانکاتدا وەڵامەکە بە دەخاڵەتی ووڵاتانی وەک ئەمریکا کە دەیانەوێت فەزای گشتی نارەزایەتی و هەستانی خەڵک بەگەر بخەن لە پێناو بەرژەوەندی خۆیان و بەم شیوەیە بزوتنەوەو ئامانجەکانی لەبار بەرن.

هێزێکی مارکسست و شۆرشگێری ئاوەها، دیاری دەکات کە ئەمرۆ بەنمونە ئێستا کاتی پەلاماردان نیە، کاتی سوتاندنی بارەگاو جبەخانەی چەک نیە، کاتی ئەوە نیە کە دەستبەرێت بە چەک، کاتی ئەوەیە کە زیاترو زیاتر یەکگرتوو وە ڕێکخراوبین، دامینی ناڕەزایەتیەکان فراوانتر بکەینەوە، خواستەکانمان یەکبخەین و خەمان یەکگرتوو و ڕێکخراوبکەین بەدەوری ڕابەری کۆمۆنیستیدا. دیسپلینی سیاسی و حزبی بەهێز بکەین وهەنگاو بەهەنگاو بچینە پێشەوە، سەنگەر بەسەنگەر بیگرین وهەوەبدەین بە کەمترین زیانەوە، هەنگاو بنێین. مەسەلەی دابینکردنی ڕابەری کۆمۆنیستی و شۆرشگێر لە گەرەکو کارگەو دامەزراوە پیشەسازیو حکومەتیەکاندا کاری فەوری وە گرینگترین کارەکە لەم ئێستادا. زەمینەیەکی بابەتی و شۆرشگێرانەی لەم چەشنە نەک تەنها کاری شۆرش و پەلاماری دوای ئاسانتر دەکاتەوە، بەڵکو گرەنتی زیاتر دەدات بە سەرکەوتنی شۆرش و دابینکردنی ڕابەری کۆمۆنیستی لە ئاستی ماکرەی کۆمەڵایەتیدا. سەرکەوتوبێت بزوتنەوەی برسیەکان دژ بە ڕژێمی ئیسلامی ئێران و سەرمایەو سەرمایەداری.
٦جەنیوەری ٢٠١٨

saman.karim5@gmail.com

گۆڤاری ئەنفالستان... ژمارە 13

ئەنفالستان ساڵنامەیەکی تایبەتە بە ئەنفال و جینۆساید ...

بۆ خوێندنەوەی ژمارە 13ی ئەنفالستان کلیکی ئێرە بکەن ....

دەزگای ئایدیا و کتێبی جوانییەکانی وەرگر … عەبدولموتەڵیب عەبدوڵڵا

کتێبی جوانییەکانی وەرگر "لێکۆڵینەوە" لە چاپ و بڵاوکردنەوەی دەزگای ئایدیایە لە نوسینی (عەبدولموتەڵیب عەبدوڵڵا)ەیە، قسە لە ئەدەبی نوێی کوردی دەکات و لە سێ بەشی سەرەکی پێکهاتووە… لە کۆمەڵێك بابەتی گرنگ دەکۆڵێتەوە.

(1)

جوانییەکانی وەرگر

نوسین ژەهر و تریاکە، ئەو قسەیەی دریدا پێمان دەڵێت نوسین نە کۆمەڵێك داڵە، دەبێ تەئویل بکرێت! نە کارە، کە شیاوی بەشداریکردن و گۆڕین و گواستنەوە بێت! بەڵکو فەزای هەر یەك لە خوێنەر و نوسەرە، چونکە هیچ دەقێك بێ بوونی (نوسەر) و بەشداریکردنی (خوێنەر) بوونی نییە، هەموو ئەوانەش پەیوەندییان بە چەمکی (جیاوازی)یەوە هەیە، چونکە نوسەر پێش ئەوەی خودی خۆی بدۆزێتەوە، دەکەوێتە نێو بوونی زمانەوە، بەو مانایەش نیازی دانەر ئاسۆی تێگەیشتن دیاری ناکات، بەڵکو بەشێکی زۆری تێگەیشتن دەکەوێتە دەرەوەی زمانی دەقەوە و پەیوەندی بە کلتور و راڤەکردنی قۆناغە جیاوازەکانی کلتورەوە هەیە، واتە خوێنەر شوێنی ناوەندی زمانەوانی پڕ ناکاتەوە، بەڵکو لەگەڵ فۆرمەکانی زمانەوانی و خەیاڵکراوی کۆمەڵایەتی و جیهانبینی مامەڵە دەکات، ئەوەش بەرەو تێگەیشتن و راڤەکردن و بەرهەمهێنانەوەی تایبەتمان دەکاتەوە! ئەگەر ئەوە خاڵی بەشداریکردنی خوێنەر بێت، ئەوە نوسین لەسەر زنجیرەیەکی بێ کۆتایی

لە بەرهەمهێنانەوەی دال دەژیت، بە دیوەکەی دیکە خاڵی گۆڕین و گواستنەوەی گۆشەنیگای دەق لە سەر توانای وڕوژاندنی پرسیار و وەڵامی پرسیارە جیاوازەکان راست دەبێتەوە… کەواتە ئەوە جیاوازییە فیکرەی یەکگرتووی کۆتائامێزی نێوان دەق و دانەر، بابەت و خود.. رەتدەکاتەوە، وەك چۆن بە تووندی یەکگرتنی نێوان دەق و خوێنەر بەجێدەهێلێت، هەموو ئەوانەش لەسەر ئیشکالیی بێکۆتایی زمان درێژ دەبنەوە!

(2)

تێگەیشتن و راڤەکردن

ژیان وەستانی نییە، دنیای ئەدەب و هونەریش دنیایەکی وەستا و راگوزەر نییە، خۆشی ئەدەب و هونەر تەنها خۆشییەکی ساتەوەختی لە کار کەوتوو نییە، دەقی ئەدەبی سەرکەوتوو هەر بەوەندە نابێ بەسە بکات، هیچ کارێکی ئەدەبی و هونەری سەرکەوتوو لە دنیادا نییە، کۆمەڵێك چەمك و فیکر و فەلسەفەی زیندوومان بۆ نەخاتە نێو ژیانەوە، هیچ کارێکی ئەدەبی و هونەری سەرکەوتوو لە دنیادا نییە، هەڵگری دنیابینی و خەون و پرسی سەردەم نەبێت، هیچ کارێکی ئەدەبی و هونەری، سەرکەوتوو نییە، هەڵگری ئەزموونێکی بەرفرەوانی مەعریفە و ئاگایی نەبێت… ژیان بەردەوامی دەنەخشێنێت، نووسەری داهێنەر لە سەر سێ پێگەی بنەڕەتی وەستاوە: مەعریفەی بەردەوام، خەیاڵی کراوە، جورئەتی تەجاوزکردن.
کەواتە دنیای داهێنان و بەهای دەقی داهێنەرانە، مەرج نییە، لەگەڵ پێوەرەکانی خوێنەر و رۆشنبیریی باو یەکبگرێتەوە، بەڵکو بایەخی خۆی لەوەدا دەبینێتەوە، کە ئاسۆی چاوەڕوانی خوێنەر و پانتایی رۆشنبیری باو دووچاری شۆك و ئاوەژوو بوونەوە دەکات! بایەخی خۆی لەوەدا هەڵدەگرێتەوە، کە پێوەرە هونەرییە باوەکان تەجاوز دەکات و بۆچوون و پێوەری نوێ دادەهێنێ، بۆ ئەوەی لە رێگای پرسی نوێوە بەردەوامی بە دانوستان و گفتوگۆ زیندووەکانی بدات، نووسەر و خوێنەری داهێنەرانە چەند لە نووسین و خوێندنەوە بەرەو پێش بچێت، ئەوەندە واز لە گریمانەکان دەهێنێ و بە کۆمەڵێك بۆچووندا دەچێتەوە و کۆمەڵێ پرسیاری نوێ ئاڕاستە دەکات و کۆمەڵێ چاوەڕوانی دیکە بۆ ژیان دەخاتەوە.

(3)

پەراوێزی خوێندنەوە

(ئێمە لە زەمەنێكدا دەژین كە بە مانا "پرۆست"ییەكەی ونبووە. ئێمە لە چاوەڕوانی زەمەنێكداین كە بە مانا "بیكت"یەكەی قابیلی چاوەڕوانی نییە) هەڵبەتە بەشێكی بەرفرەوان لە هێزی ئەو دوو رستەیە، دەشێ لەوێوە لە خەیاڵ و شیعرەوە نزیك بێتەوە، كە دەكەوێتە دەرەوەی عەقڵ و واقیعی باو، دەكەوێتە بێدەنگی و بێشاییەوە، بێگومان لەو دیوو عەقڵ و واقیع، گوتارێك بۆ حەقیقەت بوونی نییە، جگە لە زمانی خەیاڵ و زمانی جوانی نەبێت، لە هەر كوێ، ئەو دیوو واقیع ئامادە بێت، خەیاڵیش ئامادەیە، لە هەر كوێ بێدەنگی و بێشایی ئامادە بێت شیعر و جوانی ئامادەیە. كەواتە ئەگەر خەیاڵ لە واقیع جیاواز بێت و شیعریش لە ڕێگای ئەو جیاوازییەوە، لە ڕێگای بێدەنگی و بێشاییەوە پەیوەندی بە خەیاڵەوە بكات، ئەوە دەتوانین بڵێین هەرچەندە ماوەی نێوان نوسەری ئەدەبی و خەیاڵ كەمتر بێتەوە، ئەوەندە رووبەری ئیبداع بەرفرەوانتر دەبێت. وەك دیارە ئەو هەڵگرتنەوەیە راستەوخۆ لە دەستەواژە بەناوبانگەكەی (نیفەری)یەوە وەرگیراوە كە دەڵێت: تا مەودای رووانین بەرفرەوانتر بێت، رووبەری گوزارشتكردن بەرتەسك دەبێتەوە.

دیموكراسیەت.. برینێك لە زیهنی ڕۆژهەڵاتیەكاندا ! … جوتیار

لە ڕۆژهەڵاتی گیرۆدەبودا بە فەرهەنگە (پریمیتیڤ)كان و ترادیسیۆنە كۆمەڵایەتی و لاهوتیەكان؛ مرۆڤ پێویستی بە دیموكراسیەتێكی باڵانسگیر هەیە تا ببێتە بنەما بۆ دروستبوونی تێگەیشتنێكی گشتگیر لە چەمكەكانی ئازادی و مافە گشتیەكانی ئینسان، لەودیدگایەوەی كە دیموكراسی كراسێك نییە بیپۆشین، پێویستە لەو كۆمەڵگایەنەدا بارتەقای ئەو بۆچونە شیكردنەوەو ووردكردنەوەمان بۆ ئەو چەمكە گلۆباڵە هەبێت كە نەیتوانیوە ئیدێنتیتێی خۆی وەك چەمكێكی فەلسەفی\ سیاسی بەسەر ئەقلیەت و دیدگای تاكی ڕۆژهەڵاتیدا بگونجێنێت.

بۆ ئەوەی دیموكراسیەت وەك ماتریاڵ و كاڵا لە لایەن سەرمایەدارییەوە بە ماركێتینگ نەكرێت، یاخود بە سەر كۆمەڵگا داخراو و گیرۆدەكاندا بازرگانی سیاسی پێوەنەكرێت، پێویستە

دەریچەکی ئەقلی فراوانتری بۆ بدۆزرێتەوە تا ڕێگاکانی تێگەیشتن لەو چەمکە لە پەیوەست بەو کۆمەڵگایانە کراوەتر ببێت.

دیموکراسیەت ئەگەر بە خەسڵەتە ڕاستەقینەکەیخۆی وەك چەمكێكی زیهنی بەرخوردی لەگەڵدا نەکرێت ئەوە ناتواندرێت بکرێتە مامەڵەیەکی پراکتیکی لە دنیای واقیعدا.
قسەکردن لەسەر دیموکراسی لە کۆمەڵگا ڕۆژهەڵاتیەکاندا تا ئاستی بنبەست تەوەرێکی قورسە، چونکە شتێك نییە بتوانێت لەو شوێنەدا دیموکراسیەت بەرهەم بهێنێت، دیموکراسیەت بەرهەمی ئەقلێکی سیاسی تەندروست و وشیاریەکی کۆمەڵایەتی پگەیشتووە، بەرهەمی توانای پێگەیشتنی سیستێمێکی پەروەردەی مەعریفی و ژیرگەرایە، دیموکراسیەت لە مانا کورتکراوەکەیدا یانی بەرخوردێکی یەکانگیرو تەندروست لە نێوان دەستەڵاتوو کۆمەڵگادا؛ کەواتە دیموکراسیەت تەنها دەتوانێت بەرهەمی بەیەکەوە مامەڵەکردنی ئەو دوو چەمکە بێت، ئەگەر نا نە دەستەڵات دەتوانێت ببێتە خاوەن پاڕادایمی سیستمێکی سیاسی\ئابوری سەرکەوتوو نە کۆمەڵگاش دەتوانێت لە فەزایەکی فەراهەمکراوی دیموکراسیدا گوزەرانبکات،(فرانك ڤاڵتەر شتاینمایەر) سیاسەتوان و ڕۆشنبیری ئەلمانی لە وتارێکدا باس لەوە دەکات کە (دیموکراسی تەنها گوزارشت نیە لەو شتەی کە خۆت دەیخوازی، بەڵکو هەندێك جار سازشوو باڵانسە).
خەریکە بە هۆی ئەو هەموو مانا پێدانەیەوە دیموکراسی ببێت بە خراپترین فۆرمی حوکمڕانی بە دەست مرۆڤەوە، بە دەست ئەو هەموو دەلالات و ڕەهەندە جیاوازەنەوە، لەو پەڕی دینگەرا تا ئەوپەری مولحید قسە لەسەر دیموکراسی دەکات و هەر یەکێك دەیەوێت لەدیدگای خۆیەوە پێناسەیەکی جیاوازی پێبدات.

ئێمەی ڕۆژهەڵاتی کێشەمان لەگەڵ دیموکراسی تەنها ئەوەیە کە پێمان وایە ئەو چەمکە تەنها دەبێت دەستەڵات و ئۆپۆزیسیۆن بەرخوردی لەگەڵدا بکات، پێمان وانییە کە تاك بە تاکی کۆمەڵگا دەتوانێت بەشداربێت لە داڕشتن و بونیادی ئەو سیستێمەدا؛ خەڵکی کە نەتواندرێت فێربکرێت بە وەی وەك هاوڵاتیەك ئەرك و مافەکانی بناسێت لە ناو کۆمەڵگادا ئیتر دیموکراسی دەتوانێت لە ناو ئەو هەموو مەدلولاتانەدا چیبکات؟!، دەتوانێت چی کاریگەریەکی هەبێت لە یەکانگیرکردنی پەیوەندیە سیاسی و کۆمەڵایەتیەکاندا، ئێمە تاکو ئێستا تێگەیشتنمان بۆ ئەو چەمکە لە (هەڵبژاردن) تێپەڕی نەکردووە، ئەویش زۆر بە ناتەندروستی و جیاواز لە هەموو بونیادو یاسا نێونەتەوەیەکان کە بۆ ئەو پرۆسەیە دەستنیشان یان فۆرمڵەکراوە،

لەوەشدا نازانین کێ لە کۆتایەکەیدا بڕیار دەدات (باشەکان) یان(زۆرینەکان)!؟، کێشە گەورەکەی دیموکراسی لای ئێمە ئەوەیە کە دەبێت زۆرینە لە کۆتایەکەیدا قسە بکات نەوەك ئەقلێکی پگەیشتوو و تەندروست، وشیاری دەتوانێت لێرەدا ڕۆڵ و کاریگەری خۆی بسەپێنێت کاتێك زۆرینەیەکی سیاسی گەمژە دەبێت بە خاوەن ماڵی دەستەڵات و لە وێوە دێت پێناسەی دیموکراسیەتێکی مەزاجیمان بۆدەکات، لە کۆمەڵگا رۆژهەڵاتیەکاندا ئەو چەمکە واتە دیموکراسی بە شێوە ئەقلانی و ماتریالیستیەکەی پێناسەی بۆ نەکراوە ئەوەی کە هەیە لە بیرکردنەوەی تاکی ڕۆژهەڵاتیدا تەنها (دیموکراسیەتی زۆرینە)یە‌ کە ئەوەش ناتوانێت تۆسقاڵێك ئەو چەمکە وەك خۆی ببینێت و بیناسێنێت، زۆر جارخواستی زۆرینە ئەگەر هەڵگری تێزو ئاوەزێکی سیاسی کامڵ نەبێت دەتوانێت ڕێکارەکانی دیموکراسی بەو ئاراستانەدا ببات کە بیرکردنەوەی خۆی دەیخوازێت نەوەك و کۆمەڵگاو بنەماکانی سیستێمێکی تەندروستی سیاسی، هەروەك و ئەوەی نمونەمان زۆرە لە مێژووی سیاسی کۆمەڵگاکاندا.

ئێمەی ڕۆژهەڵاتی کە نەتوانین ماچی ئازادانەی کچ و کوڕێك لە سەرشەقام قبوڵ بکەین، کە نەتوانین دەستگرتنی دوو گەنج لە ناو باخەکاندا بە ئاسایی وەربگرین ئیتر بۆ ئەوەندە درۆزنانە ڕۆمانسیەت لەگەڵ دیموکراسیدا دەکەین، چۆن دەکرێت لە ژێر سێبەری ئەو هەموو قەهرو پەنگخواردویەدا کە بە درێژایی مێژوو تیایدا دەژین ئێستا بڵێین ئێمە دەمانەوێت دیموکراسی بین!!، ڕاستیەکەی دیموکراسیەت ناتوانێت ببێتە سارێژی هەموو ئەو برینە هەلاهەلایانەی ناو دەروون و ڕوانینمان، دیموکراسیەت ناتوانێت کەلاوە وێرانەکانی ناو زیهن و ئەقڵمان بنیاد بنێتەوە ئەوەی کە بە درێژایی بوونمان لێمان دەڕوخێندرێن .

ئیتر وا باشترە سەرمایەداری ئەو چەمکە لە بازارەکانی خۆیدا بکێشێتەوە و لە بەرامبەردا قەرەبوی قوربانیەکانی کاڵای دیموکراسی بکاتەوە کە بۆ ئازادی مر□ق لە بەرامبەر گەلانی ڕۆژهەڵاتدا جەنگێکی وێرانکەر و بێئامانی بەرپاکردووە .

ئیسلام و ئاین و تاکی کورد ... ئاری زێندینی

هەر لە کۆنەوە لەو ڕۆژەی کە مرۆڤ لەم زەویە نیشتەجێبووە(ئاین) یانیش ئەو بازە ئاینیەکان وەك یاسایەك لە ژیانی مرۆڤەکان بەکارهاتووە, ئاین ڕۆڵێکی گەورەی هەبووە لە ناو کۆمەڵگەوخێزاندا بۆیە ئاین هەندێك جار وەك یاسایەکی ترسناك وتێقێنەر بەکارهاتووە کە لە وانەیە لە بنەڕەتیشدا وانەبێت ! لە سەدەکانی رابردوو ئایینداری بە چەندین شێوازکراوە وەك (ڕۆژپەرستن وئاینی فرەخوازی و کەس پەرستن زۆری تر,لەوانەشە هەندێك جار مرۆڤەکانیان کردبێتە قوربانی لە پێناوی ئاینێکدا,ئەمە ئاستی بیرکردنەوەی تەسکی مرۆڤەکان بووە لە سەردەمانی پێشوو, بەلام ئێستا ئاین لەناو کۆمەڵگە دواکەوتوو یان ئەوانەی تازە پێیان ناوەتە گەشەکردنەوە ڕۆڵێکی ترسێنەری هەیە لەم جۆرە کۆمەڵگەیانە نەتوانراوە ئاین بکرێت بەختەوەری ژیان لەوانەیە لەم کۆمەڵگەیانە بەناوی ئاین و لە پێناوی ئاین چەندین تاوانی ترسناك بکرێت بەناوی ئاینەوە هەر ئەم تێگەیشتنە ترسناکە وادەکات ئاینێکی ترسناك لە دایك ببێت واتە لە وانەیە ئاین لە بنەڕەتدا جێی ترس نەبێت بەڵام بەهۆی هەڵە تێگەیشتنەوە وادەکات ئاینێکی ترسناك و تێقێنەر دزە دەکاتە ناو مێشکی مرۆڤەکانەوە لەوێوە بۆ ناو خێزان و لە کۆمەڵگە بڵاودەبێتەوە کۆمەڵگەیەکی ئاینی ترسناك لە دایك دەبێت.

گەر سەیری خێزان و کۆمەڵگەی کوردی بکەین (باشوری کوردستان) مێشکی تاکی کورد بەشێوەیەك ئاڵۆزە بەو دابەشبوونە جوگرافیەی کە ناوچەکە تێدا هەڵکەوتووە واتە تاکی کورد ناوچەیەك کە پێیەتی لە ئایدۆلۆژیایی عەرەبی و تاڕادەیەك زۆر فیکرەی عەرەبی کاریگەری هەبووە لە سەر بیری ئاینی ودانانی سنووری ئاینی بۆیە تاکی کورد زۆربەی بیرێکی ئاینی ئیسلامی عەرەبی هەیە واتە بیرکرنەوەی عەرەبیانەی لە ئاین گەیشتووە! واتە بیرێکی ئیسلامی عەرەبیانە! واتە نەتواندراوە ئاین وەك مەرجەعێکی راستی بێت لە کاتێکدا لەناو دونیای فیکری ئیسلامی چەندین منەوروبیرمەندوزانا هەن کە بیری عەرەبی کاری تێنەکردوون کەبیری عەرەبی توندڕەو هەرگیز نەیتوانی تەئسیری بۆ داهێنان و کارە فەلسەفیە کانیان بێت, بەڵام تاکی زۆربەیان بیرێکی ئیسلامی عەرەبی وەرگرتووە بەهۆی نزیکی ناوچەکە لە عەرەب و دراوسێیەتی لە گەڵی, لەوانەشە ئەو کارتێکردنە هی

سەردەمانی زووتریش بێت دزەی کردبێتە ناو خێزان و کۆمەڵگەی کوردی بە هۆی (باب ،باپیر) یانیش چەندین جار کوردستان لە لایە بیری عەرەبی و سوپایی عەرەبی داگیرکراوە مەبەستیان بڵاوکردنەوەی بیری عەرەبی بووە زیاتر نەوەك ئیسلامەتی ! واتە (تەعریب) کە تا ئەم سەردەمانەی دواتر هەر هەبووە ئێستاش هەر لەو دەرفەتە دەگەڕێن و تاکی کوردی وخێزان و کۆمەڵگەی کوردی هەیە پێشوازی لێبکات ! بۆیە تاکی کوردی هەر لە مندالیەوە فێری ئاین و تابۆی کۆپی بووە تاگەورەش دەبێت مێشکی داخراوەو بیرکردنەوەی لەنێوان بازنەیك پێچ دەخوات بۆیە زۆربەی کارەکانی لە نێوان (حەڵال و حەرام) خول دەخواتەوە نەوەك زانست و عەقڵ, بۆیە تەنانەت لە ناو تاکی رۆشنبیری کوردیش وەك(مامۆستاو رووناکبیرونووسەران) نەتوانراوە سوود لە تێگەیشتنی خۆی بۆ ئاین وەربگرێت کەچی هەوڵیداوە بگەڕێتەوە بۆ بیری زانای ئاینی عەرەب بیرێکی ئاینی کوردی دانەهێناوە وەك مەرجەع بۆ کێشەوگرفتەکان و مێشکی تاکی کورد کە زۆر جیاوازە لە هی عەرەب بە پێی هەڵکەوتەی جوگرافی و کەلتوری و کۆمەڵایەتی, لە سەرووی هەموو ئەمانەش تاکی کوردوکۆمەڵگەی کوردی دابەشبوونە سەر چەند بیروبۆچوون و مەزهەبی ئیسلامی جیاواز نەیانتوانیوە ئاینپەروەرێکی کوردی دابهێنن.

لەسەردەمانێکدا لە کۆمەڵگەی کوردیدا بە هۆی زۆرداری (خێڵەکی) ئیماندارێتی کوردی بێبەشبوو لەو سیما فەلسەفی و سۆفیگەرێتی و ئاینەی کە لە جیهان گەشایەوە ئەمەش یەکێك لە تایبەتمەندیەکانی ئیسلامی کوردی پێکدەهێنێت کە شێخی تەریقەت لە دۆڵ و شاخەکان نوێنەرایەتی ئیسلام دەکەن و تاڕادەیەك بگاتە ئاستی پیرۆزکردن و کەرامەت کەبەسەر تاکی خێڵ دەیبەخشنەوە, بۆیە تویژەران (توێژینەوە لە کۆمەڵگەی کوردی)گەیشتنە ئەو قەناعەتە دۆسێزی کورد بۆ هێزوخێڵ وایکرد مەرجیان هەبێت بۆ بڵاوبوونەوەی ئیسلام , لەبەر ئەوەی تەریقەت لە کوردستان بووە تایبەتمەندی ڕێبازێکی ئاینی کوردی بڵاوبوونەوەی لە چەند ناوچەیەکی وڵاتانی ئیسلامی عەرەبی و غەیرە عەرەبی , واتە لیرەدا کورد توانی چوارچێوەیەکی ئاینی تایبەت بەخۆی دابنێت. لەم ساڵانەی دوایشدا وەك لە دونیایی مۆدێرندا تاکی کورد خۆی خزاندۆتە ناو چەند ڕێکخراو حیزبی ئیسلامی دەیانەوێ بەعەقڵ و بیری کوردی گەشە بە ئاین و ئاینی ئیسلام بدەن بەڵام زۆر زەحمەتی دەبینن و یەك ناگرێتەوە لەگەڵ عەقڵ وکەلتورودۆخی کۆمەڵایەتی تاکی کوردی وکۆمەڵگەی کوردی.

من و کەرکوك لە خەمی دیلبوونی یەکتر ئەخۆینەوە … چنوور نامیق

حەڤدە رۆی و من و کەرکوك پەڕۆی
سووری سەرئێشەمان بە تەوێڵەوە بەستووە
هەژدە سەرەتاتکێیەتی و
من و کەرکوك بێ نیشتیمان
من لە خەمی دیلبوونی ئەو ئەخۆمەوە و
ئەو لە عەشقی پەرتەوازەی دڵی منا دائەگیرسێ
حەڤدە رۆی و من و کەرکوك
دوور لە وڵات
نەفرەت لە دادوەری ئەکەین
هەردوو بەنیازین بڕۆین
وەلێ تازە دڵی من و کەرکوکەم
فرۆشراو
لەنیشتیمان دابڕاین و
نایەینەوە
حەڤدە رۆی و هەشدە دوو دڵ و رارایە
من و کەرکوکی بێ پەناش
دڵگەرمین و تاقەتی زەمەنمان نییە!
وەکو پێکی شکاوی دڵ
هەر جارەو
دەستی چەپەڵێك هەڵمان ئەدا و
لەبەردەم شەڕگەیەکی چۆڵکراو جێمان دێڵێ
حەڤدە رۆی و تازە من و کەرکوکەکەم
مەحاڵە بگەڕێینەوە
من لەخەمی دیلبوونی ئەو ئەخۆمەوە و
ئەو لە عەشقە ناکامەکەی دڵی گەرمم دائەگیرسێ!

31-12-2017

پێنجی یەکی 2018 … سەردار جاف

خەمی غوربەت
چەپکی خۆری ئاسمانی سەوزی ڕاماڵی
دەرگای ئەستێرەی کڵۆمدا
شیوەنی هەوری ڕاگرت و
نوقمبوونی دەریای ئافاتی واڵا کرد
لە ژووری چۆڵی تەنهایی
نەهەنگ ئاسا بەر بووە وێزەی ئاوەزم
ژاوە ژاوی دۆراندۆرم
تەنهاییە دەمخواتەوە
لە پاکژی هەستی پڕ ئاگایی تۆیا
لرفەی چەمێ ، شەپۆلی خۆی گوژم دەدا و
تا ببێتە ئاونگرێژێ دابارێتە
سەر دوا گەڵای دارستانێکی سەر سەوزم
خووڕەی چەمێ
ئاوێزانی جۆگەی خوێنمە
لە تەك بەردا
شەپۆل هەناسەی خۆی دەکوژێ
لە چاوی تۆ
کەمانچەژەن
سروودی کڵافەی بەنی پڕ حەسرەتم
دەژەنێت و لوول لوول دەکا
بە نێو تەونی پەنجەکانتا راکشاوە و
دەستەمۆیە و تێدەکۆشێ
سارا ژەنگی خۆی لێم تەنی
لانەی هەناسەی هێمنیم
بووە ماکی ناخی تازەم
قورتاری دەمی گێژەنگم
حاڵگرتوویەکی ترۆپك و
پەستی کۆتە□□ژی ژەنگم
ئەستوونی قامەتی نوێیە
پێی بەخشیوم

تووڕەییم گەلێك كۆن بووە و
پەرێشان و خەیاڵبردووی لانەیەكم
تەنها بە تۆ بارگاویم و
هەرچەند بگریم
ناگا بە ساتی پاكژیت
جاڕی دەدا شەرابی شەوانی نەنگیم
هۆ سەلواكەم
دەمی لێو و كەناری زەریای چاوانم
ئەوك هیشكی پڕ تینوێتین
وەك تەنافێ زۆر بە نەرم و نیانی خۆت ،
شۆڕ بەرەوە
بە سەر پانتایی و بەرینی غوربەتیما
هێندەیش سۆمام
لە تێڕوانینی ڕێی تۆیا
قوڵپی هەنسكی گریانە
بزە دەبەخشێتە چركەی كاتژمێر و
كۆڤانستانم تەڕ دەكا
تۆ دوا میلۆدی ژیانمی
دوا بڕ و گڵڕێژی بە سەر مەینەتیما

Deutschland – limburg

ڕووداوەكانی دوێنێ و وانەكانی ئەمڕۆ ! … شاخەوان سەنگاوی

لە خۆ پیشاندانەكانی حەڤدەی شوباتی 2011 هیچ دروشمێك لە دروشمەكانی خوپیشاندەران داوای رۆیشتنی دەسەلاتدارانی ئەم هەرێمەیان نەدەكرد بەلكو چەمكی سەرەكی و لە پێشینەی داواكاریەكانی ئەو دەمەی خۆپیشاندەران كە بە رەو و رووی دەسەلاتدارانی دوێنێكەیان دەكردەوە چاكسازی بوو لە سەرجەم سێكتەرەكان چونكە دنیا بینی نوخبەی ڕۆشنبیران و سەرانی خۆپیشاندەران بۆ رووداوەكانی رۆژ ، زۆر لە پێش دنیا بینی سەركردە

سیاسیەکانەوەبوو بۆ دەرئەنجامی رووداوەکان ، ئەمیش هۆکارەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ئەو سروشتەی کە نوخبەی ڕۆشنبیرو و هاولاتیەکان دەیانگوزەراند لەم هەرێمەدا بە بێ میکاجکردن و رووپۆش کردنی رووداوەکان .

وەکو خۆی دەرئەنجامەکان کە هەیە دەبینرا هەربۆیە درێژترین ماوەی خۆپیشاندانی تۆمار کرد لە کوردستاندا ، کە بەشێوەیەکی تەواو مەدەنیانە لە ماوەی زیاتر لە شەست رۆژ داواکانیان لە سەراکان ئازادیەوە لە شار و شارۆچکەکان بە بە گوێی دەسەلاتدارانی ئەم هەرێمەدا دەدا ، بەلام لە بەرامبەردا دەسەلاتداران لە جیاتی پیاداچونووە بە جۆری و شێوازی پیڕەوکردنی داسەلاتەکانیان هاتن بە زەبری هێز و لە ژێر رووناکی بلاجیکتۆرەکانی تاریکە شەوەکاندا خێمەی خۆپیشاندارانیان سوتان وە کەلتوریی سوتانی بارگە و بنەی نەیارەکانیان خستە نێوهەگبەی مێژووی باشوری کوردستانەوە هەر بۆیە لە ماوەی بیست و شەش ساڵ لە پرۆسەی حکومڕانی لەم هەرێمەدا بە تایبەتی تر لە دوای رووداوەکانی 17ی شوباتەوە کوردستان هەمیشە لە بەردەم ئەگەری ڕوودانی شەپۆلەکانی نارازی هاولاتیاندایە چونکە دەسەلاتی کوردی وەك ئەوەی (نەبای دیبێت نە بۆران) گوێ بە خواست و داواکاریەکانی شەقام نادات هەر بۆیە دەبینین لە چەند ڕۆژی ڕابردوودا شەپۆلێکی تری خۆپیشاندان زۆربەی ناوچەکانی هەرێمی گرتەوە بەڵام بە شێوەیەکی تونتر خەلکی رژانە سەر شەقامەکان وە دروشمی (أرحل) یان بە ڕووی دەسەلاتی کوردیدا بەرزکردەوە وە بە ئەندازەیەکیش بوو لە هەندێ ناوچەدا بارەگای حزبی و حکومی لە یەك کوانودا دەسوتێنران بەڵام لە بەرامبەردا دەسەلاتی کوردی لە جیاتی ئەوەی بیرکاتەوە وانەیەك لە رووداوەکانی ڕابردوو وەربگرێت و بە شێوەیەکی ئاقل مەندانە هەنگاو بۆ چارەسەرکردنی سەرچاوەی ڕووداوەکان هەڵبهێنێ ، هەر وەکو هەموو جارەکانی تر دەستی دایە شێوە تەقلیدیەکەو بە زەبری هێز کۆکۆی خۆپیشاندەرەکانی کپ کردەوە . ئایە ئێمە دەپرسین دەسەلاتی کوردی لە بەرامبەر توڕەیەکانی خەڵکیدا کەی هەنگاوەکانی چاکسازی بە شێوەیەکی کرداری دەنێت ؟ یان ئەمجارەش مەست دەبیت بەدەرئەنجامی ئەم جۆرە لە کپ کردنەوە کاتیەی تورەیەکانی شەقام ، یان سەرانی ئەم دەسلاتە بیست و شەش ساڵیە بێ ئاگان لەوەی دەرئەنجامی ئەو جۆرە لە حکومەتڕانیەیان کە لە ئێستادا بە دەردەکەوێت هەموو بنەماکانی حکومڕانیان ئیدی چ لە ڕووی سەربازیەوە یان ئابووری و کارگیری وسیاسی و کۆمەلایەتی …. هتد .
لە بازنەی داتەپیندایە ، وە هیچ سەنگ و بەها و متمانەیەکیان لەلای

تاكی كوردی بۆ نەماوەتەوە ، ئیدی دەسەلاتێك تاكەكانی خواستی مانەوەیان نەبێت ! چۆن دەتوانێت درێژە بە مانەوەی دەسەلاتی خۆی بدا بۆ ماوەیەكی درێژتر …

شاخەوان سەنگاوی
Shaxewan.saed@gmail.com

سیناریۆی خۆپیشاندانەکانی ئێران ودووبارە بونەوەی شۆڕشی سەوزی بە ڕابەرایەتی ….

بەختیار نامیق

پشتی کۆوالیس و خۆپیشاندانەکان دو دیدگای تەواو جیاوازن ، ئەگەر چی تاکی ئێرانی لەژێر فشارێکی زۆری ژیاندایە و پرسی نرخی شمەک بوتە داینەمەی ئەم خۆپیشاندانانە و دوا جار داواکاریەکان گەورەتر دەبێت بۆ پرسە سیاسیەکان و پرسە نەتەوەییەکان ، کاتێک زۆربەی شارەکان دەگرێتەوە ناڕەزایەتی خەڵک بۆ خەرجکردنی پارەیەکی گەورە بۆ فراوانخوازیەکانی ئێران لە دەرەوە ، لەسەر حسابی تاکی ئێرانی دەبێت ، ئەگەر ئەمە ڕووە سەرەکیەکەی خۆپیشاندان بێت ئەوا دەبێت ڕووە شاراوەکانی چی بن ، ئەوە دەزانین کە ئێران بۆ ئەوەی بتوانێت هاوسەنگی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بۆ بەرژەوەندی خۆی تەواو بکات ، دوای دوبارە نەخۆش کەوتنەوەی تورکیا ، ئەوا دەبێت سەرمایەیەکی زۆر بخاتە خزمەت ئەم پلانی فراوانخوازیەوە ، ئەمەش دەبێتە دابەزینی ئاستی ژیانی تاک و خەزانی ئێرانی و ئەوەش دەزانن ئەمە وا دەکات ڕق و تووڕەیی گەورە دروست ببێت ، هەر بۆیە بە دامرکاندنەوەی ئەم ڕق و تووڕەییە هەر چەند ساڵ جارێک ئێران بۆ خۆ خاڵی کردنەوەی ناوەوەی پێویستی بە خۆپیشاندانێک هەیە و دوا جار جگە لە دوبارە بونەوەی سیناریوکانی نێوان ئەحمەدی نەژاد و موسەوی و کەڕوبی هیچی تری لێ ناکەوێتەوە ، ئەمە دوای زنجیرە بومەلەرزەکان ڕو دەدەن کە دەوڵەت وەک پێویست نەبو لە بەهانا هاتنی

زیان لێکەوتوانەوە ، کە بوە دەرگای کردنەوەی هەمو رقە ئابوری و سیاسی و نەتەوەییەکان ، ئەگەر لە ٢٠٠٩ بۆ ٢٠١١ شۆڕشی سەوز تاکتیک و سیناریویەکی خۆیان بوبێت (ئەو کات بە دەنگی ساختە و دزراو بو بەڵام ئێستە سەقفی داواکان گەورەترە بە گۆڕینی سیستەمی وڵات) ئەوا ئێستا لە هەناوی ئەم خۆپیشاندانەدا و لە پەنای داواکاری خەڵک باندەک ئەم پلانی خۆ خاڵیکردنەوەیە بە پێ ی پلانەکی دراسەکراو جێ بە جێ دەکەن ، ئەگەر خۆپیشاندانی ٢٠٠٩ چەند سەرکردەیەکی ڕیفۆرمخوازی وەک موسەوی و کەڕوبی سەرپەرشتی کردبێت و دوا جار هەردو باڵەکە (موسەوی نەژاند) دوو باڵی خامنەئی بە بەتن بە فڕینی ئێران ، ئەوا ئەم جارە ئەم خۆپیشاندانانە هیچ رابەرایەتیەکی نیە ، جەرەکە لە ڕقێکی گەورەی ناوەکی و ناتوانەت تا سەر بەت وبگاتە داواکاری گۆڕینی سیستەمی وڵات ، ئەگەر چی شۆڕشی سەوز زیاتر پایتەختی گرتبوەوە و ئەم خۆپیشاندانانە زەربەی شارەکانی گرتوەتەوە ، بەڵام مادام بە ڕابەرایەتیەکی ڕادیکالە ناتوانەت بە ئامانجەکانی بگات ، هەمو ئەو خۆپیشاندان و شۆڕشانەی دنیا ڕێکخستنێک و حیزبێک و گروپێکی لە پشتە ، بەڵام نەک وەک کەڕوبی و موسەوی کە جەرە سیناریویەک بو بۆ خۆ خاڵیکردنەوەی ناوەکی و ڕێگەگرتن لە پلانی ئەمریکی دژیان ، دوا جار ئەمریکا و ئەوروپاش تا دەگاتە ناتۆ جگە لە چەند ڕاگەیەنراوێکی ڕاگەیاندنی هیچی تر هەڵوێستیان نابەت ، چونکە ئەوە دەزانین ئەمریکا گڵۆپی سەوزی بە نهێنی بە ئێران هەڵکردوە و بەدوای هاوسەنگی هیلالەکاندا دەگەڕێت ، ئەمەش بە ئەوەیە بتوانێت شەڕی کۆریای باکور بکات ، بە تایبەت لە ئێستادا سین بەرامبەر سیاسەتەکانی ئەمریکا بە کۆریای باکور تەماویە بۆیە ئەمریکا و ناتۆ نایانەوێت پشتوان بە کۆریا دروست بکەن ، بە تایبەت ئێران و بە ڕەزامەندی ڕوسیا لە پشتی کۆوالیسەوە ، بۆیە لەم خۆپیشاندانانەدا جگە لە شەڕی ڕاگەیاندن هیچ پشتیوانیەکی مەیدانی لەلایەن ئەمریکاوە بە خۆپیشاندەران لە ناکەوێتەوە و پێ دەچێت هەر سیاسەتی خۆیان بێت و ڕاگەیاندنیش وەک دەمامکێک بەکار بهێنن و لە ژێرەوە ڕێک بن ، ئەگینا ئەگەر ئەمریکا مەبەستی بێت بە کردار دژی ئێران بێت ئەوا دەتوانێت وەک نمونە لە یەمەن بە ئاسانترین شیوە کۆتای بە حوسیەکان بهێنێت ، ئەوەش دەزانین کە ئێران دەتوانێت خەتەری گەورەی هەبێت بە سەر بەریەکانی نابەکە و دەستی هەیە لەسەر وەڵاتانی دەریای قەزوین کە بە یەدەگی غازی جیهانی ناسراوە ، تا دەگاتە پاکستان و ئازەربایجان و ئەفغانستان وهەتا وەزیرەیە و کشمیریس لەوەوە بە ناو ئاو و تومبەکان و ئەبو موسا و لەو بەریشەوە یەمەن و لیبیا ولوبنان و سوریا و عێراق تا ئاستێکیش ئێستە ئەگەری ئەوەی هەیە بتوانێت لە

دەریای سپیدا پێگەی هەبێت ، خۆ ئەگەر بەس بیان توانیایە گەروی عەدەن داگیر بکەن لە ڕێگەی حوسیەکانەوە ئاوا دریایی سور ئاسان دەبو دەیتوانی بگاتە جەبەل تاریق.

بە بۆچونی من مادام خۆپیشاندان خاوەنی ڕێبەریەتیەکی رادیکالی ڕاستەقینە نیە نەک ناتوانێت بگاتە ئەنجامەکانی و هەر خۆیان دروستی دەکەن و هەر خۆشیان دوژمنە درەکییەکە ، کە کاڵ بوبویەوە لە ناوخۆدا تۆخ تر دەکەنەوە ، کە یەکێتی ناوەکی ئێران وەک ئەمریکا بەستراوە بە دروستکردنی دوژمنێکی گەورەی دەرەکیەوە ، دوا جار مادام ئێران و ئەمریکا هەردوکیان پێویستیان بە دوژمنێکی دەرەکی هەیە هەر خۆشیان ئەو بۆشاییە بە تاکتیکێک و سیناریو ماکیاجێک بۆ یەکتر تەواو دەکەن ، نە ئەمریکا بە کردار دژی ئێرانە نە ئێران بە کردار دژی ئەمریکایە ، دوا جار دو دوژمنی کارتۆنین لەسەر سفرەی بەرژەوەندی هاوبەش ، وەک چۆن شۆڕشی سەوز تاکتیک و سیناریو بو ، ئاواش ئەم خۆپیشاندانانە دەکرێتە سیناریو و جگە لە خۆبەتاڵکردنەوەیەکی ناوەکی هیچی تری لێناکەوێتەوە ، لە پلانەکانیشدا لای دوڵەتی ئێرانی ئاساییە ئەگەر چەند هەزار کەسێکیشی لێ بکوژرێت .

فەزایەکی سەیرە!! ... چالاک ئاغجەلەری

ناوی زل و دێی وێران…ئەم پەندە ڕێک بۆ ئەو حکومەتە ووتراوە کە پێی دەڵێن (حکومەتی هەرێمی کوردستان) ، ئەم دەزگا شەرعیە لە چوارچێوەی عێراقی عەربیداسەلماندی بوونی دەسەڵا تێکی هەرێمی کوردی لە کیانێکدا کە هەمیشە بەشێکی دانەبڕاو بووە لە دەوڵەتانی نەژادی عەرەب بۆ خۆی سوعبەتێکی سیاسی (هەزەلی) ەهەروەها هەوڵێکە بۆ موتوربەکردنی داری بەڕوو بە خورما کە هەریەکە سەر بە کەش وهەوایەکی دژ بەیەکن، هەروەها پاسیف بوون بە دونیای نەژادی و ڕێچکەیگوزارشتی ئاینی بەشێکی دانەبڕاوی هەردوو بەرەیە کەواتە دەست بردن بۆ پرس□□کی ل□م ج□ر□ ئ□□وی وون دەبێت دۆزە ئینسانیەکەیە وەک ئەوەی کە دەبینرێت ، ئەمهەنگاوە چونکە هەر لەسەرەتاوە بە فەنابوونی کۆمەڵگە وەکو ئەوەی کە هەن کەوتە جوڵە

، بەم حەرەکەتە بەدوای خۆیدا لە ناشیرین کردنی خواستی گەلی کورد (وەکوخواستێکی ئینسانی)خەونی لە مێژیینەی جەگەئاوی ژیانی بە هەڵبەستە بوو، ئامادە نەبوونی بیر و کار هاوکات کەسێتی کارا دەستپێکی هەڵەکان بوو ، کردیان بە وەهمێکدوور لەحەقیقەت ، درێیەکان پێگەیاند چەندین دەیەی ترمان پێویستە تروسکای ڕاستگۆییمان لە هەڵبەت، ئەمە وەک زایەڵەی نائومێدی ناپرژێنم ، بەڵام هەقیقەتەکە دەبەتدەست بە سەرەداوی ئەو ئاڵۆزیە بەرین و نەترس و پشوو درێژ لە یەکیان بکەینەوە ، ئەم دەمو چاوە چرچ و لەچانە دونیایەکیان بە ئەو خەڵکە هەناوە هەرچی جوانیە بەدیناکرێت، هەموو پێکڕا بە گەورەو بچوکەوە ، بە دەسەڵات و ڕکابەرەوە بە هەمان ستایل و هەندێ جیاواز لە ووردەکاریدا هەڵپەی پشووی کورسی پشتی مەزن، ئەمخەڵکانە زۆر جیاوازن لە کەسانی ئاسایی، بەوەڵاهاتون هەمیشە بە دوای درێیەکی نوێوێن کە تەمەنی سیاسیان درێژ بکاتەوە.

ئەوەی ئەمڕۆ دەبینرێت جیاوازترە لە دوێنێ (فەرمی پیشاندانی درۆ)چۆن؟ با لەو هەزانەوە دەست پێبکەین کە کنەی دەسەڵاتیانە ، حزب هەیە دروست نەبووە بەڵام باڵیگرتوە و یەکتر تەخوین دەکەن، حزب هەیە نەتروکاوە نازانێت سەنگی چەندە لە کۆمەڵگەدا دەبێتە زمان حاڵی خەڵک، ئۆپۆزیسیون بە ئەرکی حکومەت هەڵدەسێت(بە لەجیاتی داواکاریەکانی خەڵک دەگەیەنێتە شوێنی مەبەست!!)، حکومەتیش بە جۆرێک گەندەڵی و ڕیفراندەم شەحنی پێنەهێشتووە، دەوڵەتی ناوەند لە ژێر شەحن دیناوە!!، بە خۆی سجن گەورەترین بەڵایە بەڵام بە قودرەتی قادر لە فەزای ئەمەدا بە هەندێ کەس قەڵا وپشت و پەنایە، ئەوەی دز و گەندەڵە بە جەناب بانگ دەکرێت، حزب هەیە بەهەندی سریەکی سەربازی نابن داوای شۆڕشی چەکداری دەکەن !!، زۆر سەیر و سەمەرەی تریش خۆتان ڕیزیبکەن.

خەڵک بە چەندین شەوە شەقامی تاقیکردوە وەک هەمووجارێک چەند دایکێک جەرگیان سووتا هەندێ لایەن تابوتەکانیان کرد بە پەیژە و سەرکەوتن ، دەسەڵات ئەوەیمەبەستەتی بە ئەبەد فیرعەون ئاسا هەنگاو بنێت گرەویان لە شەقام بردەوە و وێرانیان کرد ، پەیامێکیان گەیاند خەڵکیان کرد بە فەوزەوی و ئەنارکی ، گەنجە هزر پڕوگیرفان بەتاڵەکانیان بەو فۆرمە ناساند، ئیدی ئەم مەملەکەتە پڕ پڕێتی لە هاوکێشەی پێچەوانە ، نا مەنتقیەت گەیشتۆتە ئاستێک یار و هاوتای دەسەڵات کە ئاگاداری تەواوینادادیەکان بوو خۆشی بەشێک بوو لەحکومەت ، بە جۆرێک .. دەریان کردن نەهێڵیشتن ،

بەدوای ئەمەشدا پێنجەی شایەتمانیان مۆرکرد بۆ پرسی ڕیفراندۆم دوای دەڕانیتا ئەو پەڕەی (ساجی عەلی) ،تازە دەڵێن بابای دەسەڵاتی گەندەڵ !!، ئەم گەمەیە تەنها و تەنها بۆ کۆکردنەوەی دەنگە پەرتەوازەکانی چەند مانگی داهاتووە و هیچی تر.شکستی دەسەڵاتی کوردی لە ئەستای عێراقدا هیچی کەمتر نیە لە نسکۆی(ئاشبەتاڵ) دوێنەی١٩٧٥، مایەی سەرسوڕمانە ئەم دەسەڵاتە بە کۆی شکستە سیاسی و ئابوریو ئیدارییەکانی ، بوەری ئەوە دەکەن وەک دەسەڵات خۆیان بناسێنن (ڕوو قایمن بۆ مانای ووشە)؟!!، چیان لە کەشکۆڵەکەیان ماوە شایستەی ستایش و دەست خۆشی بێت!بەتاڵە بەتاڵە … خەونی دەوڵەتی کوردی نموونەی دوا فەرمی درا، کردیانە تابوتی ڕیفراندۆمەوە بۆ هەتایە نەژرا، بە نەگبەتییان وەک دوا فیشەک چروکی کرد !!، وەهمیکورسی سەرەکیشیان بەتاڵ کردوە ، کە یەک لە جوانترین دیاری ساڵەی پار بوو بۆ ئەو خەڵکە.

لە پەراوێزدا ، دەسەڵاتێک بە متمانەیی گەل لەدەست بدات بە هەموو پێوەرەکان دەبێت خۆی هەڵبوەشێنێتەوە، هەر بەردەوامیەک لەم حکومەتە درێژدانە بۆ پاراستنیبەرژەوەندیە حزبی و کەسیەکان، دەنیام ئەو هێز و لایەنانەی دەستیان بەم ئیدارییەوە گرتوە هونەری مانەوەیان ئاشکرایە و ئەرزشەکی نەماوە بۆ نمایش کردن ، کە یەهەموو ڕاستیەکان لە بەردەوامی بەڕێوەبردنی هەرێمی کوردستان مەترسیەکی ئاشکرایە، مانەوە و بەردەوامیدان بەم فەزایە هەر زۆر سەیرە!

باشترین کاری حزبەکانی کوردستان لەم کاتەدا ئەوەیە کە هیچ کار نەکەن … عیماد عەلی

لەم وەزعە ئالۆزەی ئەم قۆناغە فرە ڕەهەندە شێواوەی ناوچەکە و کوردستان. عەبقەریەکی خاوەن زانیاری هەمەجۆر و دەسترۆیشتویەکی پر مەعریفەتی دەوڵەت سەری لێدەربکات نەك ئەوانەی سەر شاشە و تازەپێگەیشتووانی دوور لە سەلیقە، کە جگە لەبەرپێی خۆیان هیچ

نابینن. خوێندنەوەی هاوکێشەکان و رەفتارکردن بە پێی وردەکاریەکان و قازانج بینین لە دیاریکردنی روانگەی قسە کردن و هەڵوێست نواندن، قورسترین ئەرکی شارەزایانی سیاسەتی کوردستانە، کە نازانم نیمانە یان زۆر دەگمەنن. ئەوەی راستی بێت مامەڵە کردن لەگەڵ پێشهات و گۆرانکاریەکانی ناوچەکەی لەمەر خۆمان زۆر قورسترە لەم کارە کە لە ولاتە ئارامەکان و خاوەن یاسا و رێسا جێگیرەکان بکرێت، کە ئەرکەکان بە پێی سیستم و پسپۆری دابەشکراون. بەڵام لای خۆمان، لە دەرئەنجامی نەبونی دەستور و یاسا و دیموکراسیەتی راستەقینە، خواوراسان هەریەکە جا کوری مامی یان پوری یان برازای یان پلکزای سکرتێری ئەم حزب یان ئەو حزب بێت یان و، بە پشتخانی بۆ فکری خۆی و ئەو توانایەی کە مەحسوبیەت و مەنسوبیەت پێی بەخشیوە تێهەڵدەقورتێت و نازانێت دەرئەنجامی دەستکاریکردنەکەی چیی لێ دەکەوێتەوە .

ئەمڕۆ ئێران لە قۆناغی پاش کوڵاندایە و بە هەر شێوەیەك بێت وەکو پێشتر وتمان و بە یەکێك لەئەگەرەکان لەقەڵەممان دا، تارادەیەك خۆپیشاندانەکان خامۆشکراوەتەوە و بێگومان گۆرانی گەورەش روویداوە و روودەدات و بە پێی دیفاکتۆ بیکردنەوە و رەفتاری رژێمی ئیرانیش وەك پێشتر نابێت و تا رادەیەك بەخۆداچونەوە بە شێوەیەکی دیاریکراو خۆی دەسەپێنێت بەسەریدا.

تورکیا تا رادەیەك سیاسەتی خۆی لە ناوچەکە یەکلایی کردۆتەوە کە زیاتر بەلای میحوەری روسیادا نزیکتری دەکاتەوە و هەڵوێستەکانی لەمەر ئێران بۆ ئەمریکا و جیهانیشی دەرخست چیی دەکات و چیی دەوێت و ئەولەویاتەکانی چین، بۆیە جموجوڵەکانی تورکیا لە سوریا و کوردستان و عیراق دەکەوێتە قۆناغیکەوە کە دابرانی زیاتر لەگەڵ ئەمریکا و هاوپەیمانانی دروست دەکات .

بەغدا تا ئێستا و هەر رۆژە و قسەیەك دەکات لەبابەتی پەیوەندیدار بە هەرێمی کوردستانەوە و، ئەوەی لێی دەخوێندرێتەوە زیاتر دەستی دەستی کردنە بە خەڵك و بریارە پێشنیار کراوەکان و لە خۆدزینەوە لە هەڵوێستە ویستراوەکاندا دەردەکەون، ئەگەر عەبادی لەژێر فشاری زۆری ئەم و ئەویشدایە و دەیەوێت بە هەڵوێست و لێدوانی دژبەیەك خۆی لەو حاڵەتە دەرباز بکات و ئەوەی روونە لای هەمووان کە نیازی عەبادی روون نیە و هەڵوێستی راستەقینەی دەرناخات و یاری دەکات، تاوەکو چارەنوسی هەڵبژاردن و بریار لە دیاری کردنی کاتەکەی نەدرێت. هێزە عیراقیەکان هەریەکە و لە دۆڵیکدان و کاریگەری وەزعی ئێران لەسەر رژێمی عێراق دەستواڵایی بۆ هەندێك لایەن مەیسەر کردووە و لایەنی شیعە بە هەموو رەوتەکانیەوە لە دەرئەنجامی ئەگەرە

خراپەکانی ئێران زەرەرمەند دەبن و هەموو هاوکێشەکان تێکەڵ دەبن و لەوێدا کورد تا رادەیەك قازانج دەکات، بەڵام ئەگەری خراپیشی هەیە.

لەم بارەدا حزبەکانی کوردستان نەك حکومەت چی بکەن باشە؟ ئەوەی ئەم حزبە سەرەکیانە بناسێت، دەزانێت لە روانگەی بەرژەوەندیەکی تەسکی بی بنەمای جێگیر و دوور لە خۆپاراستن لە لادان لە خەتی سوری نەتەوەیی و نیشتمانی و لە کورتبینی سیاسی و تەکتك و کاردانەوەوە، رەفتار و بریار دەدەن. بۆیە لەم کاتەدا ئەگەر لەمەر پرسە ستراتیجیە گرنگەکە، کە لەم قۆناغەدا پێویستی بە بەرێکردنی ئەم بارەیە بە کەمترین زیان بۆ میلەت، خۆیان سر بکەن و هیچ هەڵوێستێکی حزبیانە لەسەر پرسە چارەنوسسازەکان دەرنەبرن و تەنها چاوەرێی گۆرانکاری خۆرسك بن کە لە ماوەیەکی نزیکدا روودەدات .

ئەگەر قسەکردنەکەت لە زیو بوو بێدەنگیت لە زێر بێت، بێدەنگیەکەت هەڵبژێرە بۆ خۆت و بۆ دەوروبەرت و ئەوانەی لە پەیوەندیدان لەگەڵتدا باشترە. تۆیەك کە تادوێنی هەم لەدەسەلات و هەم لە ئۆپۆزسیۆن بویت و دەزانیت متمانەی خەڵك بە رەفتار و هەڵوێستت کزبووە . ئێستا وا خۆت دادەنێیت کە بۆ خەڵك ئەم رێگەیەت هەڵبژاردووە، ناتوانیت خەڵك بخەڵەتێنیت، لەبەر ئەوەی قسە و رەفتارەکانی دوێنێت لە بیر خەڵك ماوە. لەبەرامبەردا تۆیەکی حزبی دەسەڵات، لە سەرجەم بۆچونەکانت بە رێژەیکی گەورە هەڵە بوویت و لە هەنگاوەکانت شکستخوادوبویت، لەم کاتەدا خەڵك هیچ متمانەی پێت نەماوە و هەر شتێك بکەیت لێتی وەرناگرێت .

بۆیە، باشترین کاری حزبی بۆ سەرجەم حزبەکانی کوردستان بە تایبەتی ئەوانەی تا رادەیەك جەماوەریان ماوە و خاوەنی ئامرازەکانی مانەوەی ئەندام و لایەنگرانن، باشترین کار لەم کاتەدا بکەیت، سرکردنی خۆت و کارنەکردنتە کە باشترین هەڵوێست و بەپێزترین کارە کە بۆ میلەت بە قازانج بشکێتەوە و هەر کارێکی تر تەنها بە زەرەر بۆ خەڵك دەشکێتەوە . تاکە رێگە بۆ مامەڵە لەگەڵ ئەم قۆناغ و واقیعە بگیرێتەبەر ئەوەیە رێگە بە حکومەت و بە هاوکاری خەڵکانێکی بە توانا نەك بە پشت بەستن بە هەڵوێستی حزبەکان ،بدرێت، بۆ ئەوەی دوابەختی خۆی لە دەربازبون لەم قەیرانە تاقیبکاتەوە و بۆ ئەوەی زیاتر لایەنەکانی دەرەوەی هەرێم لە هەموو لایەکەوە ئیستغلالی ناکۆکی و دووفاقی سیاسی و کەلێنە گەوەرکانتان نەکەن . بۆیە دەڵێم ئەی حزبەکان؛ خۆ سرکردن لە رەفتار و هەڵوێست و کار لەمەر پرسە ستراتیجیەکانی پەیوەست بە چارەنوسی میلەت و تەنانەت بۆ کاری

ڕۆژانەی ئەمڕۆتان و بۆ پەرینەوەی ئەم قۆناغە سەختە بە کەمترین زەرەرەوە، باشترین هەڵوێستی ئەمڕۆتانە .

پەروەردەکردنی منداڵان بۆ لێبووردن… ڕێزا شوان

منداڵەکان چاوگەش و شیرین و خۆشەویستەکانمان، نەوەی ئێمەن و هیوای داهاتووی کورد و کوردستانن.. بۆ نرخترین سامان و سەرمایەی گەلەکەمانن.. گەشکردن و پەروەردەکردنیان بۆ دروستی و ئاراستەکردنیان بۆ راستی ئەرکێکی پێویست و پیرۆزی ئێستەی خیزان و قوتابخانە و کۆمەڵگا و هەموو هیواخوازێکی داهاتوویەکی باشتر و شیاوتر و گەشترە بۆ کورد و کوردستان.. پێویستە لە منداڵییەوە بۆ بەها پیرۆزەکان و پرەنسیپە بەرزە نیشتمانییەکان و مرۆڤایەتییەکان پەروەردەیان بکەین.. لە منداڵییەوە بە بنەما سەرەکییە ئەرێنییەکانی ژیان و سازان و پێکەوە هەڵکردن ئاشنایان بکەین.. بۆ ئەوەی ببن بە کەسایەتی بڕوابەخۆ و گەشبین و سەرکەوتوو.. ببن بە تاکی دروست و خۆبەخش.. ببن بە کۆڵەکە و کاریتەی تەبایی و خۆشبەختی کۆمەڵگای کوردیمان. پێویستە وا پەروەردەیان بکەین، کە شانازی بە ناسنامەی کوردستانی بوونی خۆیانەوە بکەن و هەستی هاوبەستەبوونیان بە شارستانییەت و بە مرۆڤایەتی هەبێت.. هەر لە منداڵییەوە منداڵەکانمان بە ڕۆشنبیریی برایەتی و خۆشکایەتی و هاوڕێتی و کەسایەتی و قبووڵکردنی یەکتری و ڕێز و خۆشەویسی و یەکسانی و دادپەروەری و هاومافی و ڕێزگرتن و خۆشەویستی کەسانی تر و کرانەوە بەڕووی کولتوور و کۆمەڵگاکانی تر و باشخوازی و ئاشتیخوازی و لێبووردن و بەخشین پەروەردەیان بکەین.. لە منداڵییەوە لە هەموو شێوەیەکی دەمارگیری و توندوتیژی و ڕەگەزپەرستی و توندڕەوی ئاینی و تایفی و خۆپەرستی و کەسنەویستی دووریان بخەینەوە.. ئەمەش ئەرکێکی پێویست و پیرۆزی هەموومانە، کە بەم بەها و پرەنسیپ و ڕەوشتە جوانانە پەروەردەیان بکەین.

پەروەردەکردن و ڕاهێنانی منداڵان بەو بەها و پرەنسیپانە، لە شەو و ڕۆژێک دا نایەنە دی، پێویستیان بە سنگفراوانی و دەروون گەورەیی

و پشوودرێژی و خۆڕاگرتن هەیە. پێویستیان بە پلان و بەرنامەڕێژی هەنگاو بە هەنگاو هەیە. تا دڵنیا بین کە ئەنجامەکان ئەرێنی دەبن و بە درێژی ژیانی منداڵان کاریگەری و ڕەنگدانەوەیەکی ئەرێنییان لەسەر ژیانی خۆیان و لەسەر کۆمەڵگای کوردیشمان دەبن.
یەکێک لەو بەها پیرۆزانەی ناومان بردن (لێبووردن)ە، کە هەموو ئاینە ئاسمانییەکان و تیۆرە پەروەردەییەکان، جەختیان لەسەر گرنگییەکانی بەهای لێبووردن و بەخشین کردۆتەوە، کە یەکێکە لە هەرە خەسڵەتە جوانەکان و پرەنسیپە بەرزەکانی مرۆڤ.
ئامانجی پەروەردەی نوێ لە ئەمڕۆدا، بە ئاراستەی بنیاتنانی ڕۆشنبیری ئاشتی و هەستپاکی و سۆز و رووحی مرۆڤایەتی و بەهای لێبووردنە، دژایەتیکردنی هەموو شێوەکانی توندوتیژی و دەمارگیری و زاڵبوون و خۆسەپاندن و چەوسانەوەیە. لە بنەڕەتیش دا، پەروەردە لەسەر بنەمای بەهای لێبووردن و ئاشتی و ئازادی مرۆڤ و لێبووردە هاتۆتە کایەوە. بۆیە پێویستە سیاسەت و داڕشتنی پەیڕەو و پرۆگرامەکانی فێرکردن و خوێندن، لە هەموو قۆناغ و ئاستەکان دا، لە باخچەی منداڵانەوە تا دەگاتە خوێندکارانی زانکۆکان، هەموو هاوکاربن لە روندان و شیرینکردن و بەرجەستەکردنی پرەنسیپەکانی پێکەوەژیان و سازان و لێکگەیشتن و لێبووردن و خۆشەویستی و ڕێز و ڕێزگرتن لە ڕا و بۆچوونی جیاواز. پەروەردەکردن و ئاراستەکردنی دروستی منداڵان هۆکاری پێکەوەژیان و گونجان و سازانە، نەک هۆکاری ململانێ و بەربەرەکانی.
(هیلین کیللەر) دەڵێ:"باشترین دەرئەنجام لە پەروەردەدا لێبووردنە"
لێبووردن زمانێکی نەرم و شیرینە، چەمکێکە واتای بەخشین لە کاتی توانا و هێزدا دەگەیەنێت. پێویستە لە منداڵییەوە منداڵەکانمان فێری ئەم زمان و چەمکە بکەین. لێبووردن دروشمێک نییە بوترێ یا بەرزبکرێتەوە، بەڵکو لێبووردن دۆخێکی دەروونی و ڕەوشتی و کۆمەڵایەتییە، کە لە ویژدانی منداڵان دا دەڕوێت. لێبووردنیش لە خودەوە دەستپێدەکات، ئینجا لە کەسانی تر.

گەر بە منداڵی خۆماندا بچینەوە، ئەو یادەوەریانەمان دێتەوە یاد و بەرچاومان، کە زۆر جار لەگەڵ خوشک و برا و هاوڕێکانمان دا، ناکۆکی دەکەوتە نێوانمان. تووڕە و زیز دەبووین، بەڵام لە دڵمان ناگرت و زۆری ناخایاند، بە ئەوپەڕی دڵپاکی و هەستپاکییەوە دەستمان لە ملی یەکتری دەکرد و داوای لێبووردن و بەخشینمان لە یەکتری دەکرد و ئاشت دەبووینەوە و لاپەڕەیەکی نوێی دڵپاکی و بێتاوانیمان هەڵدەدایەوە. بەڵام کە گەورە بووین و گرفت و

کێشەکانمان زیادیان کرد، توانای لێبووردن و بەخشینمان کەمتربوونەوە. دەرفەت بە بەرانبەرەکانمان نادەین بە کە خۆیان دا بچنەوە.

ئەمە هەموومان پێویستیمان بە یەکتری هەیە. با دڵپاکی و بێتاوانی و لێبووردن و بەخشینی منداڵیمان بگەڕێنینەوە. بە دڵێکی گەورە و بێ رق و کینە لەگەڵ هاوڕێ و دراوسێ و کەسوکار و کەسانی تردا، بە نەرمی و رێزەوە گفتوگۆ و رەفتار بکەین.

با لە ناخی دڵمانەوە، دروشمی ژیانمان، ئاشتی و لێبووردن و تەبایی و سازان بێت. با هەردەم دەستپێشخەربین لە لێبووردن و بەخشین، ئەمەش مایەی ویژدان ئاسوودەییە.

لێبووردن ئەوەیە کە تۆ لە خراپە و هەڵەی کەسانی تر ببووریت و بیان بەخشیت، بیر لە لۆژیکی وەڵامدانەوەی خراپە بە خراپە، یان تۆڵە بە تۆڵە نەکەیتەوە. تۆڵەسەندنەوە کێشەکان قووڵتر دەکاتەوە و توندوتیژییەکی زیاتر و کارەساتی خراپتری لێدەکەوێتەوە.

هەندێ کەس بە هەڵە لە لێبووردن گەیشتوون، پێیان وایە کە لێبووردن و بەخشین لە لاوازی و بێتواناییە. کەسانی لێبووردە توانای روبەڕووبوونەوە و تۆڵەسەندنەوەیان نییە. ئەمەش بۆچوونێکی هەڵەیە، بە ئەوەی واتێنەگەن کە کەسانی لێبووردە لاوازن و بێزیون و توانای بەرپەچدانەوەیان نییە. پێویستە ئەوە بزانن کە یەکێک لە بنەماکانی لێبووردن ئەوەیە کە لێبووردن لە خەسڵەتە جوان و ئەرێنییەکانی مرۆڤە. کەسانی لێبووردە دەروون گەورە و سەنگ فراوان و ژیر و دووربینن، لە توانا و بەهێزی دا دەبوورن و دەبەخشن. لە راستیش دا، لێبووردن باشترین تۆڵەسەندنەوەیە. ئەو دڵەی کە پڕ بێت لە سۆز و لێبووردن و بەخشین و رێز و ئاشتیخوازی و سازان و گونجان، دڵێکە پڕ لە ئاسوودەیی و خۆشەویستییە، دڵێکە کە جێی رق و کینە و توندوتیژی و دەمارگیری و چەوسانەوە و تۆڵەسەندنەوە و خراپەخوازیی لێنابێتەوە. لە راستیش دا لێبووردن و بەخشین گەورەترین تۆڵەسەندنەوەیە.

(مەهاتما گاندي) دەڵێ:" لاواز ناتوانێت ببوورێت، لێبووردن لە خەسڵەتی بەهێزەکانە" (جەواهیر لال نەهرۆ) ش دەڵێت:" تەنیا دەروون گەورەکان دەزانن لێببوورن چۆنە"

زۆر لە لێکۆڵینەوە دەروونییەکان و رەوشتییەکان و پزیشکییەکان لە زۆر لە زانکۆکانی جیهان دا، لەوانەش لە زانکۆی (کۆلۆمبیا) ی ئینگلتەرا، ئەوەیان بۆ دەرکەوتووە، کە لێبووردن و بەخشین گەلێ سوودی تەندروستی و دەروونی و کۆمەڵایەتی و ژیانییان بۆ کەسی

لێبووردە بەخشیوە.. ئەوەشیان بە ساغ بەتەوە کە ئەو ئارامی و ئاشتییەی لە ئەنجامی لێبووردن و بەخشین دا دەنەدی، بەرگریی لەش خۆشتردەکەن، ئەم راستییەش ئەو رووگەشییەیە کە بە دەموچاوی لێبووردەوە دەردەکەوێت.
ئەوەش دەزانین کە لێبووردن و بەخشین بەها و پرەنسیپێکی رەمەکی بۆماوە نییە، کە لە باوباپیرانمانەوە بۆمان مابێتەوە، بەڵکو لێبووردن وەرگرتن و فێربوونە.

شارەزایانی ئەم بوارە، هاوڕان لەسەر ئەوەی کە رۆشنبیری لێبووردن و بەخشین لە خێزانەوە دەست پێدەکات، خێزان رۆڵێکی گەورەی هەیە لە رووا ندنی ئەم پرەنسیپە مەقایەتییە لە هۆش و دەروونی منداڵان دا، گەر پەیوەندییەکانی نێوان دایک و باوک و خوشک و براکان، ئەرێنی بن و لەسەر بنەمای خۆشەویستی و رێز و نەرم و نیانی و ئەرکەکان و مافەکان و بەرپرسێتی بنیاتنرابن، نەک لەسەر بنەمای توندوتیژی و بێڕێزی و ناکۆکی و ناتەبایی و رق و کینە و خۆپەرستی و خۆسەپاندن و چەوسانەوە بنیاتنرابن.. ئەو ماڵەی کە لێبووردن و بەخشین باڵی بەسەردا نەکێشابێت.. هۆکارێکە بۆ بڵاوبوونەوەی توندوتیژی و کێش و هەوایەکی دیکتاتۆری و نائارامی و بێڕێزی و یەکتری قبووڵنەکردن و رەتکردنەوەی را و بۆچوونی جیاواز و نەسازان و نەگونجان.

دیکتاتۆرییەتیش لە خێزان دا بێت، یا لە دەسەڵاتی حوکمڕانی وڵات دا بێت. هۆکارێکە بۆ زمان زبری و توندوتیژی و نەسازان و بێبڕوای و پێکەوەهەڵنەکردن و ناسەقامگیری. هەر ئەم کێشە نالەبارەش، هەستی رق و کینە و توندوتیژی خۆشتر دەکات.
زۆر بە کورتی و بە چڕی، چەند خاڵێکی گرنگ دەخەینە بەرچاوی دایکان و باوکان، بەو مەبەستی کە سوودیان لێوەربگرن، بە رووا ندنی بەهای لێبووردن و بەخشین لە هۆش و لە دەروونی جگەرگۆشەکانیان دا.. زۆر گرنگە هەر لە منداڵییەوە بەم بەها و پرەنسیپە ئەرێنییانە منداڵەکانتان پەروەردە بکەن و رایان بهێن:

١ـ پێویستە دایکان و باوکان ببن بە پێشەنگ و بە نموونە، بۆ منداڵەکانیان، ئەگەر ئەوان لە یەکتری ببووردەن و ببەخشن، زمان نەرم و سازاو و گونجاو بن، بە دڵنیاییەوە منداڵەکانیشیان چاویان لێدەکەن، لەوانەوە فیری بەهای لێبووردن و بەخشین دەبن.
٢ـ پێویستە منداڵەکانتان بەم بەها و پرەنسیپانە پەروەردەبکەن و لایان شیرین بکەن: لێبووردن و بەخشین، دەستپێشخەری لە لێبووردن، خۆشەویستی، رێزگرتن، سازان و گونجان، قبوڵکردنی یەکتری، پێکەوە ژیان، رێزگرتن لە کەسانی تر و لە را و بۆچوونی جیاوازیان،

زمان نەرمی و شیرینی، راستگۆیی، یەکسانی، دادپەروەری، ئازادیخوازی، ئاشتیخوازی، دڵسۆزی، نیشتمان پەروەری، هاوڕێتی، مرۆڤایەتی، چاکەخوازی، دەستپاکی، ئەمەکداری، پێشکەوتنخوازی، داهێنانخوازی،.. هاد.

٣ـ منداڵان زۆر حەز لە چیرۆک دەکەن، ئەم حەزەیان بقۆزنەوە، ئەو چیرۆکانەیان بۆ بگێڕنەوە و بخوێننەوە، کە مەبەستی لێبووردن و بەخشینیان لەخۆگرتوون.

٤ـ ئافەرین و ستایشی ئەو منداڵەتان بکەن، کە دەستپێشکەربێت لە لێبووردن و لە بەخشین دا، لەو هەڵانەی کە خوشک و براکانی یا هاوڕێکانی یا کەسانی تر دەرهەق بە ئەم کردیان یا بیکەن، وەکو هەڵوێستێکی ئەرێنی بەرز بنرخێنن تا درێژەی پێبدات.. گەر خەڵاتیان بکەن، دەبێتە هاندەرێکی بەهێز تا زیاتر درێژە بەم ڕەوشتە جوانەیان بدەن.

٥ـ کە کێشە و ناکۆکییەک لە نێوان منداڵەکانتان یا لەگەڵ هاوڕێکانیان رووبدات.. ئەوەی دایکان و باوکان، خێرا خۆتان تێهەڵمەقورتێنن.. بواریان بدەن و بزانن کە چۆن خۆیان ئەو کێشانە چارەسەر دەکەن و لە یەکتری دەبوورن و دەبەخشن و ئاشت دەبنەوە.

٦ـ کە منداڵەکتان لەگەڵ خوشک و برایەکی یا هاوڕێیەکی کێشەیان دەبێت و تووڕەدەبن و یەکتری بە خەتابار دەزانن.. یەکسەر و گەرماوگەرم زۆر لە منداڵەکەتان مەکەن و ناچاری مەکەن کە بە نابەدڵی بچێت داوای لێبووردن لەو کەسە بکات، چونکە هێشتا لەسەر تووڕەیی و رقە، با سارد بێتەوە، ئینجا بە نەرمی و بە هێمنی و بە شێوازێکی گونجاو قەناعەتی پێبکەن و پەشیمانی بکەنەوە و هانی بدەن کە دەستپێشخەری لە لێبووردن و بەخشین دا بکات، بچێت داوای لێبووردن لە هاوڕێکەی بکات و ئاشت ببنەوە.. ئافەرین و ستایش هەردووکیان بکەن و.. ئەوەشیان پێ بڵێ کە منداڵی لێبووردە لە لای هەموو کەسێ خۆشەویست و ڕێزدارە.

٧ـ وریابن هیچ جیاوازییەک لە نێوان منداڵەکانتان دا مەکەن.. لەگەڵ منداڵانی تردیش دا بەراوردیان مەکەن.. ئەگینا دەبێتە هۆکارێک بۆ رق و کینە توندوتیژی و ئیرەیی.

٨ـ بێگومان قوتابخانەش رۆڵێکی گرنگی هەیە، لە چەسپاندنی بەهای لێبووردن و بەخشین و لە شیرین کردنی پرەنسیپە بەرزەکان دا، هاوکاریتان لەگەڵ قوتابخانەدا بۆ هێنانەدی ئەم مەبەست و ئامانجانە زۆر پێویستە.

٩ـ کۆمەڵگاش رۆڵی خۆی هەیە، لە بنیاتنانی رۆشنبیری لێبووردن و

قبووڵکردنی یەکتری تاکەکان دا. گەر پێکهاتەی کۆمەڵایەتی و پەیوەندییەکان لەسەر بنەمای ئاشتی و ڕێز و خۆشەویستی و هاوکاری و هاوچارەنووسازی وماف و ئەرکەکان بنیات نرابێت.

١٠- گەر منداڵەکتان لە یەکێکیان بووری و بەخشی، بە منداڵێکی ئازا و ژیر و لێبووردە ناوی بەرن.. بەڵام ئەگەر بەو چاوەوە لێیبڕوانن، کە گێل و گەمژە و ترسنۆکە، یا بە نەفس نزم و سووک ناوی بەرن، ئەم بۆچوونە هەڵەیەتان دەبێتە هاندەر و هەکارێک بۆ ئەوەی کە لە جاری داهاتوودا، دووقات تۆڵە بکاتەوە و ئامادە نەبێت لە کەس ببوورێت.

ئاشکرایە کە لەم سەردەمەدا، ڕێژەیەکی زۆری منداڵان و گەورەکان، بوونەتە قوربانی توندوتیژی و دەمارگیری و جیاوازی و دڵڕەقی و ڕەگەزپەرستی و چەوسانەوە و شەڕ و ئاژاوە و نادادپەروەری و لاوازبوونی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و تێکچوونی شیرازەی خێزانی و زاڵبوونی هەژموونی زمان زبری و ناسەقامگیری.. بۆیە ئەمڕۆدا لە هەموو سەردەمێ زیاتر پێویستیمان بە ڕۆشنبیری لێبووردن و بەخشین و زمانی نەرمی و سنگ فراوانی و یەکتری قبووڵکردن و پێکەوەژیان و تەبایی و سازان هەیە.

نەرویج: ٢٠١٨

بۆساڵی تازە ...

فەرهاد ئەحمەد بەرزنجی

بەخێرهاتی ساڵی تازە
دڵی ئێمە پڕ لە ڕازە
ئاخۆ ناخت پڕخۆشییە؟؟!!
یان وەکوپار بەبێ نازە
چاومان وەکوکاسەی مەستێك
دوور دەڕوانێ پێ نیازە
توخوا وەرە و دەم بەخەندە
گوڵمان کەیلە بۆ ئاوازە
باهاتنت ئاوازێك بێ

ئاوازێکی یەکجار تازە.

13/12/1998 یەکشەممە.